

USTAVNA KOMISIJA

32. seja

NADALJEVANJE

(nadaljevanje 32. seje)

4. DAN

(20/5-1991)

Sejo vodi Vitodrag Pukl.

Začetek ob 9,14 uri.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Nazadnje smo obravnavali 52. člen in ga tudi obdelali. Smo pri 53. ČLENU po osnutku predloga. Ta člen govori o pravicah otrok in sicer v osnovnem besedilu glasi: 'Otroci uživajo vse pravice in svoboščine, razen tistih, ki so omejene z njihovo starostjo. V enakem besedilu je sprejela skupina to besedilo v 53. členu, tako da bi najprej v tem odstavku. Ste vi, gospod Juri Franco.

JURI FRANCO: Dovolite, preden začnemo z obravnavo vsebinskih vprašanj, da zaprosim vodstvo te komisije gospoda Pukla danes, da začne postopek za mojo razrešitev, ker kot veste sem nedavno tega dal odstop in to nepreklicno in seveda pri tem vstrajam in glede na to, da nisem dobil od gospoda predsednika Bučarja še nikakršnega odgovora kljub pismu, ki sem ga njemu tudi poslal. Bi zahteval danes, naj se postopke začne in naj se čimprej zamenja člana te komisije. Prosim, da obvestite predsednika. Hvala.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala. Gospod Ribičič.

Dr. CIRIL RIBIČIČ: Prosil bi gospoda Jurija, da bi do razrešitve deloval aktivno kot član te komisije. Gre za zastopstvo njegove stranke, gre za razmerje političnih sil, gre tudi za zastopanje italijanske narodnosti, ki je tudi mimo njega

vastopana, ampak se mi zdi, da je veliko argumentov, da do razrešitve, do zamenjave aktivno deluje v tej komisiji. Se zlasti, ker je očitno, da se stvar vleče.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Seveda vzamemo to na znanje. Predlagal bi, da bi stranka, vaša stranka, gospod Juri, da bi dala predlog za novega člana, ki vas bo nadomestil in potem bi predlog in vaš zahtevek o razrešitvi odstopili Komisiji za volitve in imenovanja, da bi to stvar potem na prvo sejo skupščine dala, da bi dali razrešnico in pa izvolili novega. Ta čas bi vas pa tudi jaz prosil, da bi sodelovali pri delu komisije. (s tem namenom sem tudi prišel). Hvala lepa. Gospod Magajna. Samo bi po teh odstavkih, če bi lahko, da ne bi vse naenkrat. Prvi odstavek kot sem povedal, se glasi: 'Otroci uživajo vse pravice in svoboščine razen tistih, ki so omejene z njihovo starostjo.' Tu je dopolnitev podskupine z njihovo starostjo in zrelostjo. Potem pa še naprej, tu je pika po dopolnitvi. To se pravi, ali bi glede tega dodatka 'in zrelostjo' bilo ali bi lahko sprejeli ta tekst tega določila. To se pravi: 'Otroci uživajo vse pravice in svoboščine, razen tistih, ki so omejene z njihovo starostjo', dodatek 'in zrelostjo'. Ne vem, kaj to pomeni, starost je objektivni kriterij. Zrelost je subjektivni kriterij, ne vem, prosim, če bi kdo o tem, mogoče profesor Bavcon.

Dr. LJUBO BAVCON: Hvala za besedo. To je besedilo konvencije o otrokovih pravicah. Tako pravi. Samo kolega Čonč je prinesel in vam razdelil en tekst, ki se tudi meni zdi, da je lepše formuliran ko pravi: 'Otroci uživajo vse človekove pravice in temeljne svoboščine v skladu s svojo starostjo in zrelostjo.' To se drugače sliši, kot če se reče 'razen tistih, ki so omejene.' Jaz bi, če smem, predlagal, da bi o tem tekstu poskušali razpravljati.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Bi še enkrat ponovili tekst, da ga zapišemo. (Smo ga že zapisali) V skladu, ne. (njihovo ali z svojo)

Dr. LJUBO BAVCON: Mislim, da je boljše 'svojo'.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Prvi odstavek bi potem glasil: 'Otroci uživajo vse pravice in temeljne svoboščine v skladu s svojo starostjo in zrelostjo.' So tu kakšne pripombe ali sprejmemo prvi odstavek tega besedila? Če ni, potem bi to sprejeli. Prosim, Kristan.

DR. KRISTAN: Zdaj to je rečeno, vse pravice in temeljne svoboščine. Ali ni obratno, ali ne gre za temeljne pravice in svoboščine, ali ni povsod ta izraz se uporablja. To bi bilo treba pa potem vedeti, pa povsod izčistiti. Verjetno bi bilo smiselno to presoditi tudi s stališča teh mednarodnih izrazov, temeljne pravice in svoboščine ali temeljne svoboščine in pravice.

DR. LJUBO BAVCON: Gospod predsednik, ali smem samo pojasniti? Ta konstrukcija, človekove pravice in temeljne svoboščine je konstrukcija, ki jo uporabljajo vsi mednarodni dokumenti in se v angleščini imenuje

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Dr. Kristan, zadostuje? (Dobro). Hvala lepa.

Nadaljuje se dodatek oz. novi tekst skupine, ki v predlogu ni in sicer: s to ustavo in zakoni pa se jim zagotavlja zaradi posebnega družbenega varstva tudi posebne pravice. Zdaj

Vitodrag Pukl: Tudi posebne pravice. Ne vem, tu bi se morali pomeniti, ali je to sploh potrebno, kar iz ostalih določb sledi. Tu je verjetno sestavljalec vodila misle, da je bolj zanementirano in da bolj drži. Samo glede tega bi se morali odločiti.

Člani niso dobili tega. Bi prebral. Sklicuje se: otroci uživajo vse človekove pravice in temeljne svoboščine v skladu s svojo starostjo in zrelostjo. To dikcijo smo sprejeli.

Drugi odstavek bi se glasi: "Te človekove pravice, verjetno temeljne, in svoboščine so otrokom zagotovljene brez razlikovanja glede na raso, barvo, spol, jezi, vero, politično ali drugo prepričanje, narodno, etično ali družbeno poreklo, premoženje, rojstvo ali kakšenkoli drug položaj otroka, njegovih staršev, drugih zakonitih zastopnikov ali družinskih članov".

Meni se zdi ta dikcija spremeljiva.

Zabukovec: Sprašujem samo, al ne zadošče že 13. člen v zvezi s tem?

Vitodrag Pukl: 13. člen na začetku, ki se glasi: "Vsi ljudje imajo enake pravice, ne glede na narodnosti, raso, spol, vero, politično in drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družben položaj ali katerkoli drugo posebno okoliščino". Če bi to šteli med katerokoli drugo osebno okoliščino, položaj staršev otrok in drugih zakonitih zastopnikov, verjetno sledi iz smisla celotne ustave.

Predlog je, da je ta drugi odstavek nepotreben.

Čonč: Bi smel na kratko obrazložiti oziroma pojasniti to celotno določbo, kot smo jo predlagali iz komisije za otrokove pravice in vso materijo otrokovih pravic postaviti v en kontekst oziroma okvir. Če bi lahko, se zahvaljujem.

Poudaril bi, da se odločamo o ustavnem tekstu o otrokovih pravicah v času, ko se nam dogajajo otroci. In če še to pomislimo, da so v zvezi s tem hude težave, ker z otroki je nasploh križ v tem trenutku še posebej, bi v jeziku sistemske teorije lahko takole rekli, da se mora sistem odzvati na nove izzive, če želi biti odprt. In ustrezen ustavni tekst in zakonodaja in izvajanje, to so te poti.

Še to bi rad poudaril, otrok ni v tej komisiji, ne v skupščini, pa verjetno tudi zelo malo javnem življenju in odločanju o njih samih. Zato o tem odločamo mi odrasli. To pa je vedno zastopanje in posredovanje in to hkrati pomeni tudi, da ne izražamo samo avtentičnih otrokovih interesov, ampak to nekako drugače. In ravno zaradi tega, ker tu ni otroškega glasu, bi plediral v zvezi s svojimi izvajanji na to, da se sprejme moje stališče, izhodišče, da zastopam maksimalistične zahteve v zvezi z varstvom otrokovih pravic. Zato predlagamo 53. člen tak kakršen je in zato smo se tudi pri posameznih določbah, ki zadevajo otroka, zavzemali za najvišje standarde varstva otrokovih pravic ali interesov.

K posameznih določbam takole. Seveda mislim, da bo diskusija izdelala ustrežnejši tekst kot je morda tudi predlagan, ker imamo tu eminentne strokovnjake in to je tudi vaša naloga. To je samo predloga. Če se ob prvem odstavku strinjamu, bi pojasnil samo to, da ne gre tukaj za oziroma pri celi določbi ne gre za ornament ustave, ki bi izgledala sodobnejša in lepša, ampak je to določba, ki omogoča neposredno izvrševanje otrokovih pravic, najprej skozi zakonodajo in kasneje v praksi.

Konec koncev je to tudi pravna obveznost, ker ratificirana konvencija o otrokovih pravicah, ki jo je

Jugoslavija ratificirala, danes v svetu pomeni veliko. Ratificiralo jo je že preko 60 držav in je to prav edinstven primer, da se v tako kratkem času en mednarodni dokument s takim splošnim konsenzom sprejme.

K prvemu odstavku bi povedal to, da gre za način (Pukl: tega smo že sprejeli) če je že sprejet, se ne bi več ustavljali. V zvezi s drugim gre pa neposredno za tekst 2. člena Konvencije o otrokovih pravicah. V diskusiji s prof. Bavconom se strinjam, da bi veljalo skrajšati ta tekst, vendar pa je poudarek na zadnjem delu stavka in sicer, da se otrok ne sme diskriminirati zaradi osebnih okoliščin oziroma statusa njihovih staršev, zakonitih ali drugih zakonitih zastopnikov oziroma članov njihove družine, in to v najširšem smislu. Toliko k drugemu odstavku, kasneje bi se pa še oglasil v zvezi s tem, kar je sedaj. To se pravi posebne pravice. Mi smo formulirali tretji odstavek takole: "Otrokom se zagotavlja posebno varstvo pred ekonomskim, socialnim, telesnim, psihičnim ali drugim izkoriščanjem ter zlorabljanjem." Tu ne gre za pleonazme, to so različni pomeni izkoriščanja oziroma zlorabljanja. Pa tudi vse te vrste, zato mislim, da je potrebno, da so naštet. In seveda to ne zajema vse posebno družbeno varstvo otrok oziroma dodatno varstvo, pač pa en vidik. Medtem ko je iz formulacije drugih določb tega predlaganga 63. člena v našem predlogu razvidno, da tudi na drugačne način želimo varstvo.

Vitodrag Pukl: Gospod Conč. Bi lahko še prebrali četrti in peti odstavek, da bi dobili celotno sliko o vašem predlogu.

Conč: Poudaril bi, da so otroci zavarovani pred ekonomskim in ostalim izkoriščanjem. To je določba iz pakta, potem iz konvencije iz posameznih ustreznih členov itd. Medtem ko

gre pri četrtem odstavku pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki, bodisi da je to zakonodajno upravno, socialnovarstveno, pravosodno ali drugo delovanje, so otrokove koristi in njegova blaginja glavno vodilo (Pukl: To je četrti odstavek?) Ja, četrti odstavek. To je maksima, ki izhaja iz 3. člena konvencije o otrokovih pravicah, se pravi, njih otrokov interes je temeljno vodilo pri vseh teh vrstah odločanja.

Za naš peti odstavek predlagamo, da ostane sedanja določba o otrocih, ki nimajo staršev, za katere starši ne skrbijo ali so brez ustrezne družinske oskrbe. Uživajo posebno varstvo republike in njihov položaj ureja zakon.

Vitodrag Pukl: Hvala lepa. Mi bi najprej pri drugem odstavku, bi bilo odločiti. Del nas meni, da je drugi odstavek zajet v 13. členu. Pomislek se pojavi in to utemeljen, da morda nai v celoti zajet zadnji del stavka oziroma zadnji stavek, da se zagotavljajo pravice ne glede na okoliščine njegovih staršev in drugih zakonitih zastopnikov ali družinskih članov. Če menimo, da je to zajeto v 13. členu, potem bi bilo smiselno govoriti o tem, ali ta drugi odstavek pride v besedilo, sicer bi morali najti formulacijo, ki bo zajela samo odnose otrok oziroma družbe do otrok, z ozirom na osebne okoliščine, lastnosti staršev, zakonititih zastopnikov in družinskih članov. To bi bila prva dilema.

Potem seveda glede tretjega odstavka, ki se glasi, kot vam je bilo že povedano, ki varuje otroke pred ekonomskim, socialnim in telesnim ter psihičnim in drugim izkoriščanjem. Glede četrtega odstavka, ki nalaga pri zakonodaji in pri drugih ravnanjih družbe, da je otrokova korist in blaginja glavno vodilo, dočim peti odstavek bo ostal isti. Gre za otroke brez

staršev, kot je v predlogu. Dajem besedo gospodu Bizjaku, nato Magajna.

Ivan Bizjak: Glede na to, da smo začeli razmišljati precej odprto o tem členu bi glede na drugi stavek iz predloga, ki ga je predlagala skupina rekel naslednje. V deklaraciji o otrokovih pravicah OZN je taka formulacija: Otroci potrebujejo posebno varstvo in skrb tako pred rojstvom kot po njem. In sedaj razmišljam, če ne bi neko dikcijo v tem smislu postavili na prvo pozicijo v tem členu. Na primer v tem smislu, država ali republika zagotavlja otrokom posebno varstveno skrb, tako pred rojstvom kot po njem in bi potem ta sedanji drugi stavek, kjer se pove samo to, da se z ustavo zagotavljajo posebne pravice, ta bi potem postal nepotreben. Sicer pa iz tega predloga, ki je bil sedaj predložen s strani gospoda Conča, se mi zdi, da bi bilo v vsakem primeru smiselno zapisati ustrezno formulacijo v zvezi z izkoriščanjem, ker to ni zajeto nikjer drugje. Ne bi pa preveč podpiral tega ponavljanja 13. člena posebej za otroke. Mislim, da izkoriščanje drugod ni posebej zajeto in bi bilo prav, da je tu eksplicitno navedeno to varstvo pred tem.

Andrej Magajna: Pravzaprav sem želel opozoriti na isti stavek iz deklaracije o otrokovih pravicah. Jaz imam napisano nekoliko drugače, gre za isto zadevo. Tudi menim, da bi ga lahko umestili namesto drugega stavka, ker zajema tako posebno družbeno varstvo in skrb in tudi pravno varstvo otrok pred rojstvom in po njem. Glasi se takole: "Otrok zaradi telesne in duševne nezrelosti potrebuje posebno varstvo in skrb, všteti ustrezno pravno varstvo tako pred rojstvom kot tudi po njem". To je ta formulacija in bi namesto drugega odstavka.

Vitodrag Pukl: Gospod Bizjak. Se ta formulacija

razlikuje od vaše.

Ivan Bizjak: Vsebinsko se seveda ne razlikuje, tako da bi samo še en argument povedal. Mi smo pri mnogih drugih členih govorili o tem, ali bi bilo potrebno posebej potroke poudariti za to zadevo za ono zadevo in večkrat smo rekli, da ne bi bilo smiselno jih v vsakem členu posebej izdvajati. Mislim pa da s tem, ko bi na ta način to v tem členu povedali, potem bi to seveda vključevalo tudi vse posameznosti v ostalih členih.

Danijel Starman: Jaz bi podprl to idejo in glede tistega dodatka k besedilu 13. člena, ki naj bi se posebej nanašal na otroke bi opozoril na praktičen problem. Gre za vprašanje materialnega položaja otrok, glede na materialni položaj staršev. Če mi konstituiramo ustavni tekst, ne glede na tak družben materialni položaj staršev, so otroci enaki; potem ne moremo izhajati iz sedanjega stanja, ko otroci po zakonu delijo v preživninskih zadevah premoženjsko sposobnost staršev. Tako da imamo danes situacijo, da pod 1.000 din preživnine pa do 15.000 din preživnine. Gre za to, ali bo država prevzela v teh primerih to diferenco, to uravnilovko, skrb za otroke, ki zaradi takih in takih pogojev staršev uživajo drugačni status.

Jaz mislim, da tista dikcija, ki je bila predlagana, lahko nekje povzroča tudi tako interpretacijo, tako razmišljanje. Zato gre in mislim, da je treba pustiti odprto zakonskemu urejanju in da je pravilneje da ostane tekst tak kot je v 13. členu in da ga ne komuliramo s temi novimi elementi statusnih zadev. Hvala lepa.

Vitodrag Fuki: Hvala lepa. Predlog bi bil tak, da bi celoten tekst ostal kot je v 53. členu ali samo drugi odstavek.

Andrej Magajna: Tisti odstavek, ki se črta, kot je bilo

predlagano v Komisiji za otrokove pravice, ki govori o akumuliranju dodatnih elementov posebej za otroke izven 13. člena.

Conč: jaz imam pripombo na formulacijo, kot jo je gospod Magajna povedal, namreč izrazi duševna nezrelost itd, aludirajo prav na diskriminacijo otroka in seveda.

.....: in seveda nakazujejo možnost za paternalističen pristop, to pa so poti, ki shodijo v zgodovino otroškega gibanja oz. v zavzemanja za otrokove pravice.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Gospod Magajna.

MAGAJNA: Bom kar cel stavek prebral, s tem mislim, da ga bi tudi prilagodili tekstu. Delno se z vami strinjam, delno pa tudi zato ker je zrelost že omenjena v prvem stavku in ne bi ponovno ta pojem uvajali notri, stavek bi se lahko začel s tem, da otroci potrebujejo posebno varstvo in skrb, všteti ustrezno pravno varstvo tako pred rojstvom kot tudi po njem. Gre za ta poudarek drugi del stavka, kjer govori o pravno varstvu otrok, torej pred rojstvom in po rojstvu, zato bi tako lahko začeli.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Gospod Bizjak.

IVAN BIZJAK: Jaz sem to stvar se pravi tukaj je dikcija samo malo drugačna. Mislim, da osnove za to seveda nima smisla navajati to pomeni, govoriti o nezrelosti in podobne, to seveda ni potrebno. Jaz sem predlagal malce spremenjen se pravi namesto tega pasivne oblike, da tako rečem, otroci potrebujejo, sem predlagal, da bi to preoblikovalo v to smer, da država zagotavlja to stvar, se pravi zdaj mislim, ker to otroci potrebujejo, ne vem nisem pravnik, ampak v ustavnem tekstu mi ne zveni najbolje.

Tako, da bi morda zadevo obrnili in to nalogo dali državi, to kar je potreba otrok, zato sem predlagal, da država zagotavlja o tem naprej pa bi bilo pa lahko tako tako je gospod Magajna predlagal. Hvala.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Še kdo. Ja, prosim.

.....: Oprostite, jaz bi samo eno vprašanje bi dal gospodu Bizjaku, namreč včasih mora zagotoviti tudi mama ali pa oče. In zdaj ali bi še to nekako komporirali v tekst, ker če

rečemo samo države je nekoliko preveč enostransko.

Predsedujoči Vitodrag Pukl: Ta pripomba je vmesna. Kaj pa ustvarja pogoje ali kaj podobnega, namesto zagotavlja, ustvarja pogoje.

IVAN BIZJAK: Jaz bi samo to rekel, tam ko je rečeno, da vključno pravno varstvo za pravno varstvo je vsekakor bi rekel zadolžena država, na nek način. Zdaj za to posebno varstvo in skrb v splošnem smislu, v splošnem pomenu teh besed je dejansko ta dilema vmesna, zdajle pa ne vidim, ..

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Da bi le ostali pri tekstu gospoda Magajne, ki bi še enkrat ja prosim.

MAGAJNA: Otroci potrebujejo posebno varstvo in skrb, vštrevši ustrezno pravno varstvo tako pred rojstvom kot tudi po njem.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Po mojem bi bilo to sprejemljivo. Uživajo, kaj pa uživajo? Ja. NI pa obveznost države, da bi namesto staršev

IVAN BIZJAK: Tam je bil predlog, da otroci uživajo.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Potem bi prosim predlaganje drugi odstavek, gospod Magajna še enkrat.

MAGAJNA: Otroci uživajo posebno varstvo in skrb, vštrevši ustrezno pravno varstvo tako pred rojstvom kot tudi po njem.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Bi to bilo kot drugi odstavek sprejemljivo? V redu. Tretji odstavek bi pa verjetno moral ostati. Otrokom se zagotavlja posebno varstvo pred ekonomskim in socialnim telesnim, psihičnim in drugim izkoriščanj, ter zlorabljanj. To je res bogat spekter nesreč pa pritiskov, bi lahko na otroka vpliva, da verjetno ne bi bilo odveč, če bi soglašamo? Vpraljiiv je zdaj četrti odstavek, pri vseh dejavnosti v zvezi z otroki, ker je to že zajeto v drugem oostavku, vključno s

pravnim varstvom. Tu še enkrat poudarja pri vseh dejavnosti v zvezi z otroki, bodisi, da je to zakonodajno, upravno, socialno varstvo, pravosodno ali drugo delovanje se otroka koristi in njegova blaginja glavno vodilo. Gospod Starman prosim.

DANIJEL STARMAN: Torej mislim, da tekst skupine, ki opredeljuje to vsebino zelo dober. Pri uresničevanju pravice otrok, je temeljno načelo njihovo največja korist. To je cement, saj meni se zdi, da je to vodilo za vse organe.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Potem bi se vrnili k temu osnovnemu pri uresničevanju pravic otrok, je temeljno načelo njihova največja korist. Dobro. Ostane nespremenjen zadnji odstavek iz predloga, otroci in mladoletniki, ki nimajo staršev, za katere starši ne skrbijo, se našteva: ali so brez ustrezne družinske oskrbe uživajo posebna varstva države. Države namesto republike. Njihov položaj ureja zakon. Dobro, potem smo ta člen obdelali. Ja prosim.

IVAN BIZJAK: Jaz bi samo nekaj vprašal. Pri delu te komisije smo nekajkrat slišali, jaz osebno nisem preveril, da v tem primeru konvencija otrokovih pravic, otroke definira do 18. leta. V tem smislu se mi zdi zdalje vprašljivo uvajanje pojma mladoletnik v to ustavo, če sem prav razumel, naj bi tukaj tako stalo. ker v skladu s to konvencijo, je ves ta spekter pokrit, ker pri nas imamo mladoletnike, do 18. leta in s pojmom otroci je v tem primeru pokrito vse to področje.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Bi bilo kaj od strokovnjakov? Prof. Bavcon.

PROF. BAVCON: Ja, radi bi samo na to opozoril, da vsaj v kazenskem pravu imamo otroke do 14 leta, od 14 do 18. pa imamo mladoletnike razdeljene še celo na dve skupini, zato mislim da ni odveč, če bi rekli otroci in mladoletniki, da bi bilo tudi po

ohčem pojmovanju jasno da gre za vse, ki so štari do 18 let ali manj kot 18 let. Hvala.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Gospod Bizjak ali zadostuje? V redu.

54. člen je pravica do šolanja. Gospod Šonc.

ŠONC: Hvala lepa. Še v zvezi s 53. členom se se malo prej oglasil. Mi imamo tudi predlog glede uvrstitve te določbe in sicer smo predlagali, da bi sodila za 13 oz. 14. člen v ustavi, ne pa nekako med socialne pravice kot 53. Hvala lepa.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. ali bi lahko na to dilemo prepustili strokovni skupini, ki bo sestavljala ustavo. Po 13. oz. 14. členu. Hvala lepa.

Člen 54. Po osnovnem besedilu, to je pravica do izobrazbe in šolanja. Vsak kdo ima pravico, da pod enakimi zakonom, določeni pogoji pridobiva znanje in izobrazbo na vseh stopnjah izobraževanja, v vseh vrsta šol ter drugih vzgojno izobraževalnih organizacijah. To je bil prvi odstavek.

Osnovno izobraževanje je obvezno in brezplačno, drugi odstavek, zakon določa trajanje osnovnega šolanja. Že v predlogu variantni dodatek

Predsedujoči VITODRAG PUKL: .. dodatek, osnovno, srednjo in visoko izobraževanje je brez plačno. Pogoje za ustnavljanj del šol ter drugih vzgojnih in izobraževalnih organizacij, zagotavlja repblika, država v skladu z zakonom. Republika omogoča uresničevanje pravice do izobrazbe in šolanja s štipendijami ter družinskimi in drugimi podporami. Skupina je, prvi odstavek prevzela, meni tudi, da gre osnovno obvezno in brezplačno, je pa verjetno tudi kot varianto to ne zastopim tu, dodala srednjo izobraževanje je brezplačno. Gospod Bizjak.

IVAN BIZJAK: Jaz tukaj drugega odstavka skupine ali ga ne razumem ali se mi zdi malo, mislim, da je potrebno malo podiskutirati o njem. Tukaj se postavlja s to dikcijo osnovno in srednje izobraževanje in obvezno in brezplačno se postavlja na nivoju ustave, da je srednje izobraževanje obvezno. Ne vem ali smo se tako odločili, mislim, da je takšna dikcija saj problematična, ker ne vem kdaj bi določili, da je tudi srednje izobraževanje obvezno, lahko rečemo, da je brezplačno, se vsekakor zavzemam za to, zdi se mi malo problematično, da bi ga kar takole na horuk naredili obveznega.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Gospod Magajna, mislim o osnovi se bomo morali sporazumeti o tem, ali naj bo srednje ...ja, stran 34. V kakem obsegu naj bo šolanje brezplačno ker sicer tukaj ni bistvenih razhajanj. Gospod Peršak prosim.

TONE PERŠAK: Zdaj sem že od začetka členu tukaj. No, jaz moram reči kar precej, sem bil udeležen na raznih ravneh, se je veliko razpravljalo o tem, pa mislim, da je tukaj prišlo do enega nesporazuma. V razpravah so bile predvsem zahteve, da država omogoči tudi brez plačno izobraževanje, bom rekel v vseh usmeritvah na srednji stopnji, ne pa da je srednje, da izobraževanje na srednji stopni obvezno brezplačno. Mora ga država

omogočiti, ampak mi vemo, da bodo lahko tudi privatniki ustanavljali šole in tiste ne bodo najbrž brezplačne, ker drugače jih ne bodo ustanavljali. Važno pa je, da država zagotovi vse smeri srednjega šolstva tudi brezplačno.

TO, da zdaj srednje izobraževanje obvezno, je splišno, to je nesporazum. Treba formulirati tako, da ...

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Gospod Ocvirk.

MOJMIRO OCVIRK: Hvala. Strinjam se z delom pomisleka, ki jih je dal gospod Peršak, predvsem v tem smislu, da bi ta člen, če že karkoli zapoveduje v okviru izobraževanja, moral zelo jasno napisati to, da je država dolžna nek del izobraževanja oz. nek del izobraževalnih institucij financirati.

Jaz pravzaprav ne vidim resnih razlogov za to, zakaj ne podpiramo tudi visoko izobraževanje saj v nekem, ki bi po mojem nekem delu bil moral biti državno podpiran in financiran. So pač določeni standardi, ki jih imamo že danes in težko bi pravzaprav kdor koli med nami dokazoval, da je sistem izobraževanja, ki vse do določene mere ima tudi državno podporo v okviru univerze, dal slabe rezultate, vendar imamo relativno veliko ljudi, ki so končali, imajo visoko izobrazbo in verjetno brez državne podpore ne bi imeli. Zato podpiram na nek način ta del predloga, ki ga je imel gospod Peršak, da razpravljamo o tem, kateri del šolskih institucij bo podpirala država in da vendarle razpravljamo tudi o varianti, ki je prečrtana, da visoko izobraževanje, brez plačno v tem smislu, o katerem sem govoril. Ne brezplačno na sploh, del izobraževalnih institucij, ki jih podpira država, mora nuditi brezplačno visoko izobraževanje. Hvala lepa.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Če bi se vrnili k dikciji sveta, mislim, da prvi odstavek ni sporen. Vsak kdo ima pravico da pod enakimi zakonom, določenimi pogoji pridobiva znanej

in izobrazbo na vseh stopnjah izobraževanja, v vseh vrstah šol, ter drugih vzgojno izobraževalnih organizacijah. To dikcijo bi verjetno sprejeli. Potem naslednje. Osnovno izobraževanje je obvezno in brezplačno, ker je tu povezna obveznost in brezplačnost, bi verjetno ta dikcija tudi bila sprejeta.

Tretji odstavek srednjo izobraževanje je brezplačno, je po mojem mnenju le nekoliko premalo preciziran, zato ker je res pričakovati privatne srednje šole in bi nekako

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Srednje izobraževanje je brezplačno. (.....) Tudi, tu bi morali drugače definirati, ker sicer bi morala država plačevati tudi v privatnih šolah, če bi se široko.

TOŠE PERŠAK: Gre za to, da država zagotavlja srednje izobraževanje brezplačno tudi. Možna je pa tudi srednja šola, kjer je šolnina, lahko se pač odločijo, možnost izbire.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Je potem ta dikcija za tako razlago zadostna: 'Srednje izobraževanje je brezplačno, je tudi brezplačno'.

.....: Mogoče bi tako: 'Šolanje na državnih srednjih šolah ter državnih univerzah je brezplačno'.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Gospod Pirnat.

G. PIRNAT: Menim, da taka dikcija preveč podrobno že ureja sistem šolstva in ga potem najbrž ne bi mogli spremeniti. Jaz poudarjam, da imamo že zdaj drugačno terminologijo, različnih zakoni govorijo o javnih zavodih, javnih šolah in ne vem, ali pišemo spet ustavo, ki jo bomo morali spreminjati vsake toliko časa, zato, ker se nam terminološko ne bo ujemala. Zavzemam se za čimbolj splošne dikcije, pa tudi za take dikcije, ki ne bodo fiksne za vse bodoče čase zavezovale javne porabe.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: To bi bil predlog glede tega

.....: Predlog je, da se čim manj fiksno določi, kaj je brezplačno.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. S tem si ne bomo mogli veliko pomagati pri formulaciji člena. Gospod Kristan.

DR. KRISTAN: Opozoril bi tu na ta pojem brezplačno in kdo uživa zdaj to, da je brezplačno, ali otrok ali šola, namreč ali otrok nese to pravico, tudi v skladu s 53. členom smo govorili o njem ali ne. Zdaj, če bomo rekli, če gre v državno šolo, bo

užival to podporo družbe ali države, če gre v privatno, ne bo nič užival. Je pa problem tu diskriminacije otroka kot takšnega. Gre za to, kdo je nosilec, kdo nosi s seboj to pravico in zdaj, če govorimo, da je osnovna šola brezplačna, pa srednja imamo tu isti izraz, je vprašanje zdaj, je to isto ali ni. In v skladu s tem je tudi gospod Ocvirk govoril ali je zdaj naš interes, da imamo tudi na visoki stopnji nekaj tega ali nimamo. Skratka, verjetno je treba narediti eno cenzuro med osnovno šolo in višjimi stopnjami. Verjetno je zdaj čas za to, da bomo mi poskusili podpirati vse, kar je nad osnovno šolo tudi z enimi vidiki brezplačnosti. A je pa zdaj to enako kot pri osnovni šoli, pa nisem prepričan, da je enako. Skratka jaz vidim tu dva problema. Pojem brezplačnosti ali je ta uporaba enaka na vseh treh stopnjah in pa kdo uživa podporo družbe oz. države ali šola ali otrok.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Magajna.

G. MAGAJNA: Tudi jaz menim, da bi moralo tudi na univerzi biti v določenem obsegu podprto s strani države. Verjetno ne moremo temu reči, da je to brezplačno šolanje. Je pa nadaljni stavek v tem tekstu, dva, tri stavke naprej: 'Republika omogoča uresničevanje pravice do izobraževanja in šolanja s štipendijami in z družinskimi in drugimi podporami.' Ne vem, če je v tem všteta ta pomoč pri izobraževanju ali je to v zadostni meri vključeno v te formulacije, kot sem zdaj tu prebral. Se pravi, da republika omogoča uresničevanja pravice do izobrazbe in šolanja s štipendijami in družinskim ter drugimi podporami.' Morda bi tu dodali še, da se to nanaša na srednje in visoke šole. Formulacija je zdaj problematična.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Gospod Šonc.

G. ŠONC: Hotel sem pravzaprav enako povedati, kar je kolega Magajna izjavil, ko je rekel: 28. člen konvencije o

otrokovih pravicah bi lahko pomagal tukaj, ki pravi, da države priznavajo pravice do izobraževanja otrokom ter na podlagi enakih možnosti še posebej zagotovijo obvezno in vsem brezplačno osnovno šolanje, za srednje šolanje razne oblike podpore in seveda vsem dostopno visoko šolanje.

Predsedujoči VITODRAG FUKL: Se pravi, tu uvaja tri kategorije v enem stavku, obvezno brezplačno, drugo za srednje

G. ŠONC: Za srednje šole pravi takole: 'Vspodbujajo razvoj različnih oblik srednjega šolanja in skrbijo, da je dosegljivo in dostopno vsakemu otroku ter sprejemajo ustrezne ukrepe, kot je uvedba brezplačnega šolanja v primeru, pa tudi nudenje denarne pomoči.'

Predsedujoči VITODRAG FUKL: Gospod Starman, prosim.

DANIJEL STARMAN: Torej jaz bi se navezal na razpravo dr. Pirnata in v skladu z mojim stališčem, da naj bo le ustava obvezujoča in tisto, kar zagotavlja, se resnično izpolnjuje. Mislim, da vse to, kar je bilo zdaj razpravljano, že vsebuje prvi stavek našega teksta. Enake pogoje vsem, tukaj ne govori o nobenih stopnjah itn., posebej pa apostrofiramo obveznost in brezplačnost osnovnih šol. Torej ali je res ustavna materija, da zdaj vse opredeljujemo s srednjim šolstvom, ki se bo lahko spreminjalo, lahko se bo osnovna šola podaljšala, lahko se bodo ti kriteriji spreminjali itn. v skladu z materialnimi možnostmi družbe. Torej težnja mora biti, da bodo vse stopnje brezplačne, da bodo vsi državljani lahko študirali kot v Idniji Koromandiji. Mislim, to je ustavna intencija, ampak zagotoviti neko ustavno pravico, ki se lahko uveljavi tudi pred Ustavnim sodiščem bi pa zelo težko podpiral glede na take možnosti, kot jih danes imamo.

Predsedujoči VITODRAG FUKL: Hvala lepa. Gospod Rode.

PRIMOZ RODE: Predlagal bi sledečo dikcijo. Na vseh

vrstah državnih šol in drugih državnih vzgojnoizobraževalnih organizacij je osnovno izobraževanje obvezno in brezplačno, izobraževanje na srednji stopnji šolanja pa le brezplačno. Na tretji odstavek: 'Univerze in druge visoke šole so avtonomne in naj v mejah zakona samostojno odločajo o svojem pa naj ostane, ker to je pa v bistvu problem univerze, da lahko tudi predpiše po potrebi določeno obveznost finančno študentom.

Predsedujoči VITODRAG FUKL: Hvala lepa. Gospod Šešerko. Samo menim, da je gospod Starman drugače menil in sicer, da bi mi govorili v ustavi samo o osnovnem in brezplačnem šolanju, določbe o brezplačnosti, ki je vprašljiva z ozirom na zasebno šolo, srednje in ostale šole pa popolnoma spustili. To bomo zakonsko delali. To bi bil ta predlog, ki je po moje tudi sprejemljiv, glede univerze pa tako naprej. Gospod Šešerko, prosim.

G. ŠEŠERKO: Meni se zdi najbolj smiselna tista formulacija, ki jo je gospod Šonc prebral. Zato, ker tista formulacija ne zagotavlja nobene Indije Koromandije, ampak samo govori o tem, da spodbujamo različne vrste šolstva in da si prizadevamo, da en del tega šolstva dobiva tudi neko podporo države.

Predsedujoči VITODRAG FUKL: Hvala lepa. Glede tega bi, če dovolite, samo imel pripombo. Mi ne moremo dejansko vnašati besedila konvencij v našo ustavo. Konvencije tako prevzemamo kot del našega pravnega sistema. Sam jezik, sama dikcija in sam smisel konvencije je drugačen kot pa dikcija ustave in menim, da bi dejansko bilo precej nerodno, če bi si mi pomagali v zadregah tako, da bi enostavno prenašali dikcije konvencij v dikcijo ustave. To bi prosim imeli v mislih pri nadaljnjem obravnavanju. Zdaj je gospod Ocvirk, potem pa gospod Peršak.

G. OCVIRK: Hvala. Z določenimi interpretacijami oz. z

določenimi gledanji na tole našo razpravo se vendarle ne bi mogel strinjati. Vprašanje, ki se nam predvsem postavlja tu pred nas je, ali smo res v situaciji, ko je potrebno debatirati o tem, ali bomo standarde izobraževanja znižali do te mere, da bomo sebe pripeljali v položaj osiromašenja sebe, države in izobraževanja. Domneve, po kateri si niti ne bomo upali razmišljati o tem, ali bo srednje ali visoko izobraževanje dostopno večjemu številu prebivalcev. Jaz mislim, da takšno razmišljanje vendar ni na mestu in da je že potrebno obvezati tudi naš proračun za naslednja leta s tem, da bo nekaj malega plačeval tudi za izobraževanje, to je tudi za relativen napredek tudi za ljudi in same Slovenije. Zaradi tega se pravzaprav vendarle ne bi odpovedal temu, da zapišemo v ta člen zelo jasno pravzaprav naše namere. Naše namere pa so na nek način financirati srednje in visoko izobraževanje in moram reči, da predlogi, ki so bili že tu dani, recimo gospod Šonc je govoril o tem, so mi všeč. Hvala.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Gospod Starman.

DANIJEL STARMAN: Torej jaz v celoti soglašam s vsebinskimi razlogi, ki jih navaja gospod Ocirk, vendar mislim, da mi oblikujemo ustavni tekst kot pravni akt in ne moremo v njega vgraditi namere bodoče družbe. Ampak moramo pravno konsistentno oblikovati odnos do izobraževanja in šolanja. Sem absolutno za tak standard kot je in to je tudi stvar bodočih zakonodajalcev, ne pa, da ustavni tekst določa materijo, ki po mojem trdnem prepričanju ni ustavna.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Gospod Peršak.

TOINE PERŠAK: Ne bi šel v to polemiko ali je ustavno ali ne. Moram reči, da me bolj sam problem vznemirja. Mislim, da glede na situacijo, v kateri Slovenija je in še nekaj časa najbrž bo, bi bilo treba zagotoviti možnost brezplačnega šolanja, izobraževanje

malo širše razumem kot bolj kompleksen pojem in ga zato večem samo na osnovno šolanje. Ker, bom čisto tako rekel, če ne bi imela ta država brezplačnega šolanja, jaz najbrž ne bi sedel tukaj. A je to bilo prav ali ne, to tako je in najbrž marsikdo, če to ne bo zagotovljeno, ne bo čez 20 let ali pa ob teh razmerah, ki so, sedel. Zato bi jaz le bil za eno tako formulacijo, ki bi nekako tako rekla. Ne vem, če je dobra, ampak bi enostavno v tistem stavku, osnovno izobraževanje je obvezno in brezplačno, dodal stavek: 'Država v skladu z zakonom omogoča brezplačno šolanje tudi na vseh višjih stopnjah izobraževanja'. Nekaj takega. Se mi zdi, da če tega ne bomo zagotovili, da potem ne vem, zakaj tukaj sedimo. (lahko še enkrat) Država v skladu z zakonom omogoča brezplačno šolanje tudi na vseh višjih stopnjah izobraževanja (se ni vključil) se to razume, da gre tudi za srednje in univerze.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Magajna.

G. MAGAJNA: Hotel sem samo odgovoriti na ta šesti stavek, ki se v bistvu tudi nanaša na podporo države: 'Republika omogoča uresničevanje pravic do izobrazbe in šolanja s štipendijami in družinskimi ter drugimi podporami.' Se pa bolj strinjam s tem, kar je gospod Peršak zdaj predlagal, s to formulacijo, čeprav sem hotel namesto te predlagati prej, da bi v tem stavku to opredelili, in direktno poudarili, da gre za srednje in visoke šole.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Po mojem mnenju je ta Peršakova ideja sprejemljiva za vse, vsaj kolikor sem lahko povzel iz razpravljanja. In bi kot ustavni tekst bila primerna. Če s tem soglašate, bi rešili vprašanje teh dveh odstavkov. Stejem, da je tako?

Tu je še odstavek: 'Pogoje za ustanavljanje in delo bol ter drugih vzgojnih in izobraževalnih organizacij zagotavlja

6 in 7/7

h

UK-3)

republika, to je država v skladu z zakonom. To verjetno

To verjetno drži. Bi tudi šlo v tekst, kot sem razumel g. Magajno bi potem odpadla potreba po posebni ustavni, takoj bom, samo da bi končal to, po posebni ustavni določbi glede obveznosti države do dajanja štipendij, posojil in družinskih podpor, ker bi to v skladu z zakonom

ZABUKOVEC: Jaz sem mislil samo to, da verjetno ta odstavek sedaj pogoj za ustanavljanje delov šol itn., da je celno ali morda že v celoti zajet v pravkar predlaganem in sprejem Feršakovem tekstu.

Predsedujoči VITODRAG FUKL: Jaz sem tudi tega mnenja. Ali je kdo drugačnega, potem bi lahko ta odstavek črtali.

MIRO CERAR: Oprostite, samo eno vprašanje, tukaj gre po mojem za privatnih šol, predvsem. Kdaj bo lahko neka šola privatna, katere pogoje bo morala izpolnjevati. To pa je malo širše od tega.

Predsedujoči VITODRAG FUKL: G. Zabukovec bi potem ostal ta? Dobro. No, o tem bi se še. Se pravi, da ta odstavek o dolžnosti štipendiranja itn. ne bi bil ustavna materija, ker bi verjetno v zakonu bilo urejeno. O tem bi prosil mnenje. G. Bizjak.

IVAN BIZJAK: Jaz bi se zavzel, da ta stavek ostane. Namreč tista formulacija, ki smo jo sedaj sprejeli v zvezi z brezplačnostjo šolanja mislim, da pač zagotavlja tisto, da glede same šolnine država poskrbi v nekem obsegu, ki ga bo določal zakon. Mislim pa da to ne izključuje potrebe po štipendijah, sedaj je seveda resda vprašanje ali je prav in potrebno to pisati v ustavi, vendar pa mislim, da odveč to vendarle ni. Tako da bi, ker zavedati se moramo, da sama brezplačnost programa ni pogoj, da bo izobraževanje dostopno. Tako da bi imel vsak enako pravico oz. enako možnost izobraževanja. Zaradi tega mislim, da je prav, da je tudi ta stvar še tukaj, čeprav je bi rekel dokaj relativna. Ta

stavek se lahko tako ali drugače uresničuje.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: No, to je ta predlog, menim, da je ta dodatek pravzaprav res nepotreben. Družba ne more funkcionirati brez, da bi dajala štipendije, posojila, zelo velik del izobraževanja, zlasti visokega se na zapadu opravlja preko posojil za študij, ki so plačljiva pod pogoji, ki jih določa zakon, družinskimi podporami in drugimi podporami, to je nejasno. Menim, da je vse to zajeto v pravici pod enakimi pogoji in pa v zagotovitvi brezplačnosti. Prosim, tu bi se morali še odločiti. Po mojem bo to zakon urejal. Kdo se je javil?

ANDREJ MAGAJNA: Jaz se vse bolj nagibam k temu, da bi tole ostalo, da ta stavek sploh namesto opredelitve brezplačnega šolanja, v tem stavku naj bi to vključili, ampak to kar je g. Bizjak že opozoril, eno je šolnina, pa enaki pogoji, drugo pa je materialne in socialne možnosti, ki pa jih v bistvu korigiramo s štipendijami in s temi oblikami pomoči, zato mislim, da velja, da to ostane v ostavi.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Dobri, ali bi se v ta tekst vneslo še tudi posojila, ne samo štipendije, če smo že pri tem. Posojila ni podpora. G. Štarman prosim

DANIJEL STARMAN: Ali je ta pravica iztožljiva. Torej, gre za to, republika omogoča uresničevanje pravice do izobrazbe. Omogoča uresničevanje. Torej ti lahko potem zahtevaš pogoje, da boš uresničil to svojo pravico. Kakšna pravica je to? Je socialno ekonomska ali je temeljna ali tako naprej, zopet smo tukaj na področju nedefiniranih izhodiščinih zadev. Tako da mislim, da to zadevo že vsebuje prvi stavek, ki je zelo širok in temelji na zakonu in vse to bo zakon urejal in danes govoriti o nekih podporah socialno ekonomskih ne vem in družinskih, družina normalno mora opravljati svojo osnovno funkcijo dokler se nekdo

izobražuje, če je kompaktna družina. Tako da to ni ustavna zadeva in mislim, da je že v uvodnem stavku.

Presedujoči DANIJEL STARMAN: Dobro, hvala lepa.

.....: Imam spreminjevalni predlog namenjen g. Starmanu in sicer, da bi se ta odstavek o katerem govorimo o štipendiranju glasil takole. Republika skladno z zakonom podpira uresničevanje pravice do izobrazbe itn. in šolanja in štipendiranja ter z družinskimi in drugimi oblikami (?)

DANIJEL STARMAN: Jaz mislim, da je v bistvu deklaracija, ker jasno, da je to potem ustavna zakonska materija, ki lahko vse ureja. To je samo eno napotilo, en programski odnos do izobraževanja, ki pa že po mojem mnenju jasno izhaja iz 1. člena oz. prvega odstavka. Menim, da glede tega odstavka ne bi vztrajali pri tem, da bi alternative določali. Bi se morda le odločili o tem ali spada v ustavni tekst v besedilo kot je predloženo, dopolnjeno morda z besedilom kakor je Zabukovec, ali pa to lahko mirno spustimo brez nevarnosti za smisel oz. za to kar hočemo doseči s to določbo. O tem bi morda g. Bizjak.

IVAN BIZJAK: Če bi bilo dobro, da se opredelim, potem bi rekel takole. Dejansko glede na prvi stavek je vprašljiva teža tega stavka in da se takoj navežem tudi zadnjega stavaka oz. odstavka o tem členu, ki tudi pravi, da zakon zagotavlja pravico do izobraževanja in usposabljanja odraslih oz. zaposlenih. To je spet samo bi rekel sklicevanje na zakon, ki pa ob tem, če ima vsakdo pravico pod enakimi pogoji itn. je vprašanje ali ima kaj početi na tem mestu, tako da se zavzemam za črtanje obeh teh dveh stavkov.

Presedujoči VITODRAG FUKL: Bi lahko to stališče vzeli kot večinsko. Dobro, hvala lepa. Morda bi se morali odločiti glede izobraževanja in usposabljanja z motnjami v telesnem in

DANIJEL STARMAN: Torej, jaz mislim, da izhajati iz tega, da bo ustavni tekst zopet definiran, sedaj eni zakoni, ki bodo samo načelni in samo temeljni ali samo izhodišča oblikovali specifično za univerzo, to je nekaj novega v dosedanjem tekstu ustave. Tako da bolj podpiram predlog komisije oz. sveta, mislim pa da je treba bolj opredeliti besedo avtonomna, kaj to pomeni. Ali je res avtonomija neka eksteritorialnost, neka ekskluzivizem v smislu policijskih in vseh drugih kot je bilo rečno ali tu programsko vprašanje, vprašanje odnosa do segmenta izobraževanja raziskovanja, vse kar predstavlja univerza in fakultete v neki civilni družbi. To je sedaj vprašanje. Če mislimo to isto, potem ja, če pa mislimo, da je to neka utrdba nedotakljivosti, ki dirigira in vsiljuje dostikrat družbi neke svoje zakone, svoje norme, svoj način življenja pa je verjetno na sedanji stopnji razvoja vrpašljivo. Tako da bi seveda se o tej stvari še malo pogovorili.

Predsedujoči VITOBRAG FUKL: Hvala lepa g. Peršak. Samo

.....: Samo podpiram razmišljanja gospoda Starmana, glede tega, da ne bi uvedli nov pravnih terminov, temeljnih načel, temeljnih zakonov, kar pa tiče pojma avtonomije, menim, da bi zelo težko ta pojem z ozirom na univerzo rešili v petih, šestih dneh, ali pa celo celotnem tednu, gre namreč za pojem, ki je težko definirati. Bi pa

.....: Glede na to, jaz razumem, da je to nemogoče praktično, zato zgolj podpiram celotni stavek, ki ga je oblikoval svet. Torej, da je ta avtonomija že, ... vezana na meje zakona. Ne pa da je avtonomija, potem pa nek zakon opredeljen. To je že mene same gramatikalne razlage ... tekst.

Presedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Gospod Peršak.

TONE PERŠAK: Čeprav se strinjam s tem, da je v avtonomiji diskusiji malo težko začeti, pa nevarno, vendarle bi rekel, samo ta stavek, da mislim, da ta avtonomija pomeni predvsem programe univerze. Ne mora se politika vsake dve leti spomniti, zdaj pa mi rabimo fizike, ki bodo več vedeli, bolj seznanjeni z mehaniko, kot pa recimo s temeljnim znanjem ali kaj takega.

Mislim, da se pojem avtonomije nanaša najprej na to, da je univerza sama sebi določala program in te zadeve in zato po tej strani se mi zdi, da je predlog, kot ga daje gospod Šešerko vendarle smiseln, da je dobro ločiti ta problem avtonomije zgolj od notranje zgradbe. Ker zdaj če je stavek tako napisan, nekako rečeš, aha ta avtonomija se nanaša predvsem na notranjo zgradbo, na strukturo univerze in organe univerze in tako. Po tej plati bi jaz že podprl to, da je pika tam. Zdaj vprašanje je, ali to zadosti. To je drugo vprašanje. Najmanj to bi pa se strinjal, da se to naredi.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala. Še kdo? gospa Lavtižar.

DARJA BEBLER-LAVTIŽAR: Bi imela samo eno dopolnitev, naša skupina nikakor ni si predstavljala, da s tako dikcijo, ki jo ponuja da se zavzema za neke spet uvedbeo nekih sistemskih ali drugih zakonov. Skupina je imela pred očmi to, da bi zakon ne smel posegati dlje kot do tiste ravni, ko bi lahko določal samo načela. In če govorimo na drugi strani o avtonomiji in spet o mejah zakona, potem lahko tudi ugotovimo, da te avtonomije ne bo nič.

Ker bo zakon lahko tisto, kar bi sicer spadalo pod avtonomijo uredil sam. Zato se moramo odločiti, ali smo res za avtonomijo univerze in potem je vsebinsko primerneje se odločiti za besedilo, ki ga je skupina predlagala. Hvala.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Prof. Bavcon.

PROF. BAVCON: Rad bi samo v zvezi s tem, da mislim, da je treba, seveda lahko diskutiramo o avtonomiji in neskončno dolgo, mislim, da je glede na izkušnje, ki jih imamo iz preteklosti bistvena politična avtonomija to se pravi, da ne more biti transmesija neke politike, ki bo izvajala neke trenutne zamisli, o povezanosti z združenim delom za tiste fraze, ki iz preteklosti poznamo. In ki potem pomenijo vzeti programsko in vsakršno avtonomijo. Mislim, da zakon v tej zadevi mora opraviti tisto, kar je prof. Veljko Rus rekel, se pravi določiti razmerja med državo in univerzo in nič drugega. Vse drugo je stvar avtonomije univerze. Zato ne vem če ne bi bilo dobro najti tako formulacijo, kot jo je gospa Lavtižar omenila, ne vem če je ta najboljša, če ta zbuja dvome o tem, da delamo hierarhijo zakonov, potem je treba seveda popraviti. Ampak mislim, da bi se dalo uporabiti in seveda uporabiti tudi to, kar je dr. Šešerko predlagal razdelitev, da vsaj na dva stavka in da v tem drugem stavku morda še povedati, kaj zakon tu sploh sme, do kam sme intervencija države na tem področju. Hvala.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Gospod Ocvirk.

MOJMIR OCVIRK: Jaz sicer priznam, da je bilo že praktično vse povedano okrog tega člena, vendarle bi rad dosti glasno protestiral proti načinu mišljenja, ki ga ima gospod Starman. Poglejte, to kar on nam govori, je nevarno zaradi tega, ker na eni strani razlaga o tem kako je seveda on za avtonomijo in na vsem programsko avtonomijo se je izražal univerze, istočasno se mu zdi blazno problematično učinek avtonomije te ali pa izobraženih ljudi, ki se gibajo po univerzi na družbo. In glede na to, da je pravzaprav to koncept, ki ga zagovarja, potem seveda ne morem strinjati s tem, da se v ustavi ne omenjajo vse tiste pravzaprav ali pa vsaj nekaj tistih vrednot, ki jih pod avtonomija pravzaprav pozna. To kar je govoril gospod Šušterko je, vendarle v evropski standard. To je ekstritorialnost, neka vrednota, ki jo univerze imajo. In zato podpiram, če in očitno je, da gospod Starman pod avtonomijo tega ne razume, jaz pa, potem je seveda legitimna razprava tudi tam, kjer bi zelo jasno pravzaprav napisali, da gre za neke vrste ali pa gda gre za eksteritorialnost. Hvala lepa.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Mislim, da glede prvega dela stavka, smo sporazumni. Univerze in druge visoke šole so avtonomne. Pika. Predlagal bi drugi, dobro, saj bi lahko tudi sam pri tem ostali in bi bilo verjetno za vsa glodanja zadostno, če bi ta tekst bil v ustavi. In ne bi nadaljevali, sploh ne. Če bi pa nadaljevali bi pa predlagal, da bi morda kot predlog besedila drugega stavka: zakon določa razmerja univerze do države ali pa obratno in načela notranje ureditve univerz.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: se pravi zakon določa razmerja, gospod Šešerko.

ŠEŠERKO: Jaz predlagam naslednji stavek. Zakon določa, da lahko država posega v univerzo le s pristankom univerzitetnih oblasti.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Gospod Toplak.

DR. LUDVIK TOPLAK: Okrog te avtonomije univerze, saj danes veliko govorimo, razpravljamo. Jaz bi predlagal, če se da, da ponovno da delovna skupina vidi in nam preduči 10, 15 sodobnih ustavnih ureditev. Da ne bi mi izmišljali nek, pa bili na tem področju želeli biti izvrni. Hvala.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Ja, prosm.

.....: Poglejte, jaz sem prepričan, da tuje ustave o eksteritorialnosti ali po domače povedano, da o tem policija ne sme stopiti v prostore univerze, ni v nobeni ustavi nič rečeno, ker se to samo po sebi razume ... to je tradicija, ki traja stoletja. In to so kršili samo Hitler in Musolini in komunisti, drugi noben. Zato tega v ustavah ne boste našli. Dodal bi samo to, jaz se bojim, da je to kar kolega Šešerko predlaga, premalo, ker se nanaša izključno samo na to vprašanje eksteritorialnosti, ampak mene to manj skrbi kot pa tisti, veste pritiski, ki smo jih izkustveno govorim, doživljali v prešnjih letih, ko smo kar naprej vsakih pet let delali, neke reforme, zaradi tega, ker se je nekdo v politiki zmisлил, da je treba zdaj univerzo za nekaj uporabiti, za nekaj zelo praktičnega, ker ga je tiščalo ali skrbelo s političnega vidika.

In zato avtonomije v večji meri gre, kot za to, da policija ne bo vstopila, sem prepričan, da policija, razen če se bi režim pri nas spet vrnil v stare vode, ne bo več vstopila v prostore univerze.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Gospod Battelli.

ROBERTO BATTELLI: Morda, jaz bi predlagal eno dikcijo, se mi zdi dosti kratka in tudi .. univerze in druge visoke šole, so avtonomne. Pika. Zakon določa obveznosti države do univerze in drugih visokih šol.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Na to dikcijo gospod Šešerko.

ŠEŠERKO: Ja, dve besedi mogoče, da rečem, torej ta moj predlog ni bil čisto dobro razumljen. Prof. Bavcon, ga je razumel tako kot da jaz mislim, na policijo. Mislim, pa s tem predlogom, kjer je rečeno, da zakon lahko določi, da lahko država posega v univerzo le s pristankom univerzitetnih oblasti, mislim vse, veliko več kot samo to eksteritorialnost, tudi poseganje v programe, in še vse drugo. Se pravi svobodno znanstvenega delovanja mislim, ampak tudi svoboda študentov in profesorjev. In zato se mi zdi tale čisto primeren. Kar pa zadeva tisto, kar je gospod Toplak govoril, bi rekel tako. Ravno zato, ker smo mi tu v Sloveniji na tektonski prelomnici med orientom in okcidentom, rabimo bolj jasno povedano izrečeno garancijo, ker je tu tveganje, da bo kdo poskušal univerzo posegati večje kot nekje na zahodu, in zato tudi ker je taka dikcija iztožljiva, da rečem s strnati univerze, seveda in tudi zato, ker finančno nič obremenilo države, če bo univerza in visoke šole, če bodo avtonomne. Se pravi, mi s tako določbo, kot sem jo predlagal, ne bi čisto nič obrabili, niti proračuna niti torej ne bi šli v nobenen pogledu čez tisto, kar je evropska ustavna zakonodaja določa, ampak hkrati bi Sloveniji zagotovili v tem pogledu več evropskosti.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Dr. Kristan.

DR. KRISTAN: Gospod predsedujoči, o teh dilemah zdajle bi vendar se bolj nagibal formulaciji, ki jo predlaga skupina. Ne

bi načeljal diskusijo o avtonomiji univerze. Zbog to je brez plodno in ni mogoče končati te diskusije.

Bi se pa zavzemal za to, da je tu zakon prisoten, bolj mi je simpatično to, kar je skupina predlagala, da se reče, v skladu z načeli, ki jih določa zakon. Ta izraz ne pomeni neke nove stopnje zakona, tu ni mišljen sistem, ki zakon v smislu dosedanjih bi rekel terminov, ampak hoče poudariti samo besedo neko notranjo omejitev zakonodajalca, ki ni samo po sebi kvantificirana.

Ta notranja omejitev je tudi dana s pojmom v mejah zakona. Se mi zdi, da v enem in v drugem primeru po zakonodajalec takrat ko bo sprejemal ta zakon, določal vse dimenzije.

Ta ideja skupine je morda pač ta, da vendar pri tem zakonu, ni mogoče vsega določiti, ni to opredeljeno. Morda je to koristno tudi zaradi tega, da ta izraz malo podpre, da gre to za institucijo, ki je avtonomna po svojem delovanju. Zgolj s tega zornega kota, se mi zdi smiselno tudi to zapisano v skladu z načeli, ki jih določa zakon. Ni pa to nov tip zakona, skratka ne bi smeli razlagati, je zgolj ta smisel, da se nekako podpre ta pojem avtonomije, tako da bi jaz bil za to, da bi rekli univerze in druge visoke šole so avtonomne in v skladu z načeli, ki jih določa zakon, samostojno določajo svojo notranjo ureditev.

Da bi to dalo vse potrebne dimenzije in vse možne družbe v univerzo. Mislim, da je zakonodajalec v obeh terminih samostojen, če rečemo v mejah zakona, ali pa v skladu z načeli. On bo dal konkretno vsebino tem pojmom.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Po tej razlagi menim, da bi res bilo razmisliti o primernosti predloga komisije, oz. skupine. Gospod

Predsedujoči VITODRAG PUKL: mislim komisije. Gospod Toplak prosim, aha gospod Hribar.

HRIBAR: Jaz sem hotel podpirati to, kar je dr. Kristan rekel, čeprav mislim, da je seveda ponavljanje, zadošča samo reči avtonomna ali pa samostojna, to sta dva izraza, lahko rečemo samostojno ali pa avtonomno. To bi prepustil redakciji dokončni.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Gospod Toplak.

dr. LUDVIK TOPLAK: Prosim reprika gospodu Sešerku. Mislim, da na tektonski prelomnici med oksidentom in orientom bom otoliko časa, dokler verjamemo, dokler bomo mislili, da smo in si bomo zdaj tukaj iskali svojo regulativo. Hvala.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Bi morda se vrnili na predlog skupine in bi ga predlagali kot predlog teksta? Sprejeto, tega odstavka ja, saj gre samo za ta odstavek. Prosim.

DARJA LAVTIČAR BEBLER: Jaz sprašujem a ste dobro razmislili, ko ste se, če sem prav razumela odločili, da črtamo ta prvi odstavek na ja prvi odstavek tega člena? Namreč vsakdo ima pravico, da pod enakimi pogoji pridobiva prej sem razumela. Se upravičujem, zato sem pa vprašala.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Mi smo v ja gospod Starman prosim.

DANIJELO STARMAN: Samo če sem jaz prav razumel dr. Kristana je njegov tekst malo drugače, kot je od skupine. On je obrnil formulacije

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Dobro, potem bi nadaljevali z, prosim gospod Bizjak.

IVAN BIZJAK: Jaz bi samo to, da se morda odločimo, če je

potrebno ali bo tale univerza figurirala v tem členu ali je vendarle izdvojimo. Jaz mislim, da je smiselno izdvojiti, morda celo bolj umestna bi bila v tem 55. členu, o katerem bomo kasneje govorili, kot pa v tem členu, kajr npr. govorimo o izobraževanju invalidov in podobno. Mislim, da to eno z drugim

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Predlagam, da to opozorimo strokovno skupino, ki bo potem razlastila ta, gotovo ne spada v ta člen, to je gotovo.

55. člen, svoboda znanosti in umetnosti. V predlogu je enostavno: zajamčena svoboda znanstvenega, umetniškega ustvarjanja in pouka. Gospod Battelli.

ROBERTO BATTELLI: Jaz se opravičujem, držal sem že prej roko še v zvezi s 54. členom, jaz bi vseskozi se mi postavlja to vprašanje bi prosil zdaj za dejansko za pojasnilo.

Namreč jaz sem prepričan, da takoj, ko bo ta ustava veljavna ne bomo več imeli brezplačnih univerz in a ste, potem se opravičujem, če je to že bilo v razpravi. V glavnem jaz se zavzemam zato, da se tudi v ustavi zagotovi brezplačnost visokega izobraževanja.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. No saj o tem smo že sprejeli to. Ja prosim ja.

55. člen, zajamčena svoboda znanstvenega in umetniškega ustvarjanja in pouka. Mislim, da to zelo, mislim da je to skupina še ima. Glede tega, gospod Bizjak prosim.

IVAN BIZJAK: No jaz bi tukaj imel mislim meni se postavlja vprašanje namreč nesporno je, da svoboda znanstvenega in umetniškega ustvarjanja, zdaj vprašljivo pa mi je ali lahko na tak

način, kot ustvarjanje obravnavamo pouk mislim in kaj pomeni natančno svoboda pouka, to bi kot vprašanje postavil, ker mi ni povsem jasno, eno je normalna stvar ustvarjanje, ki mora biti svobodno, kar pa zadeva pouk, pa bi najprej želel, da mislim slišati pomen tega.

Predsedujoči VITODRAG FUKL: Kdo bi lahko pojasnil? Gospod Bavcon.

dr. LJUBO BAVCON: Mislim, da gre tu za svobodo razložiti, poučevati mlade ljudi o izsledkih o spoznanjih, o rezultatih raziskovalnega dela, ki je lahko filozofsko, ki je lahko empirično na kateremkoli področju, to se pravi, da nima nihče pravice npr. profesorju, ki predava svoj predmet zapovedati kaj sme in kaj ne sme predavati, da ima pravico pripovedovati vse, kar je izpoznal iz svojega znanstvenega ali umetniškega dela. Mislim, mislim da je to mišljeno.

TONE PERŠAK:(ni vključen)..... vse filozofske smeri, vse znanstvene smeri in vse umetniške smeri poučevati.

Predsedujoči VITODRAG FUKL: Gospod Bizjak je zadovoljno, ali bi kakšne?

IVAN BIZJAK: Dobro iz tega vidika

Ivan Bizjak: S tega vidika lahko ostane formulacija taka kot je.

Vitodrag Pukl: Potem bi to formulacijo sprejeli. Smo pri 56. členu. Tega smo rešili v 54. členu. Ta skupina bo že videla kam bo uvrstila ta člen.

57. člen, avtorske pravice. Imate predloge.

Miro Cerar: Posebej sem bil naprošen, da se ta opomba obravnava oziroma pobuda Gospodarske zbornice Slovenije, Strokovnega združenja elektroindustrije glede tega člena. Mi smo že malo prej pogledali. Jaz sem prebral, avtorske in izumiteljske pravice. Predlagajo tako dikcijo: Ustvarjanje znanstvenih, raziskovalnih in umetniških del, ter znanstvenih odkritij ter tehniških izumov republika pospešuje in ščiti. Obseg trajanja omejitev prenehanje in varstvo pravic ustvarjalcev na lastnih stvaritvah ter pravice organizacij, v katerih so bile te stvaritve dosežene, določa zakon.

V glavnem je to že pokrito s tem.

Vitodrag Pukl: Bi bile k 57. členu kakšne pripombe? Na strani 35 je dodate v tekst "umetniške, raziskovalne in izumiteljske", ki je seveda sprejemljiva. Pravice.

Ivan Kristan: Moram reči, da nimam predloga, imam pa vprašanje in pri sebi si nisem jasne, namreč mi to ohranjamo to načelo uporabe tehničnih izumov v skladu s splošnim interesom. Postavlja se vprašanje ali ta splošni interes pomeni recimo nacionalizacijo izuma. Mi bomo, takjo je splošni interes prisoten ali to občina uredi z odlokom ali kdorkoli, bo utemeljen in to vprašanje se mi postavlja, ta pravica, neodtujljivost te pravice in splošni interes. To velja za vse odnose med družbo in posameznikom. Tu se mi še zlasti postavlja problem, kako bo to

funkcioniralo. Nimam predloga, ne vem kako iz tega iziti. Vidim pa prisotnost problema, ker vidim možnost da od občine do republike, federacije, se lahko vsak vsede na ta izum. In mi smo imeli doslej problem zapostavljanja izumiteljev. Vsi so šli ven, nosili so izume ven. Taka dilema zame je pristona. Ne vem ali jo lahko rešimo z neko formulacijo ali je ne moremo.

Vitodrag Fukl. dr. Kristan, menim da drugi odstavek na to na potuje na zakonsko materijo. Je pa jasno, da splošni interes je večkrat omenjen v tej ustavi in zakonih. Na primer, jaz si tu predstavljam, če je nekdo patentiral tehnološki postopek za kakšno zdravilo, ga ne bo smel uporabljati, ker je to v nasprotju, če bi bilo v nasprotju z zdravjem, z ogroženostjo zdravja, se pravi to je en splošni interes.

Miro Cerar: Oprostite. Tole interpretacijo bi dal. Splošni interes je v tem, da se izum ravno uporablja.

Ivan Bizjak: Jaz želim predlagati naslednje. Tu je splošni interes, ta besedna zveza malce čudno zveni. Predlagal bi, da se mogoče, čeprav ni najbolj gladka dikcija, da se namesto teh dveh besed reče "v nasprotju z načelom", da se novi znanstveni dosežki in tehnični izumi uporabljajo. Da je to kot neko načelo, ki se ga ne sme kršiti. Ta splošni interes pa ima različne pomene in seveda tudi taka interpretacija je možna, o kateri je dr. Kristan govoril. Če bi bilo sprejemljivo, da rečemu tukaj, da naj ne bo to v nasprotju s tem načelom, morda se da stavek tudi drugače preoblikovati.

Tone Peršak: Glede na to, kako si interpretiram ta stavek, ki se je tudi meni zdel problematičen predlagam, da se umetniški del iz tega izbriše. Ker iz tega lahko sledi, da lahko nekdo mora objaviti ne glede na to ali to hoče ali ne.

Vitodrag Pukl: Sigurno. Hvala lepa. To bi bili konkretni predlogi. Dva sta, da se umetniški črta in da se splošni interes spremeni z načelom, da se novi izumi uporabljajo. (Cerar: oprostite) Počakajte malo prosim, bom takoj. Ne vem, če je ta dikcija, če bi še enkrat celotni stavek.

Miro Cerar: Veste kaj, to je tako specifična materija, tu bi morali enega strokovnjaka s področja industrijske lastnine vprašati in bi se zato sam potrudil, če bi potem to redakciji prepustili s tem opozorilom. Mi oblikujemo in bi še strokovnjake opozorili. Ker imamo tudi zakon, ki točno takšno dikcijo uporablja z obrazložitvijo in to bi bilo treba pogledati. To bom sigurno naredil, ampak toliko da veste, da bi to še pustili odprto, da strokovnjaki povejo svoje.

Vitodrag Pukl: Načelno bi se morali dogovoriti. dr.Toplak.

Ludvik Toplak: Meni se zdi ta prvotna dikcija ustrezna. Edino vprašanje umetniških del, to kar je gospod Peršak v tej zvezi k prvemu odstavku in dikcija splošnih interesov.

Mislím da drugi odstavek je v redu in v bistvu opredeljuje vsebino intelektualne lastnine v pozitivnem in v negativnem smislu. Prvi odstavek pa razumem drugače, kot se je tukaj interpretiralo. Zajamčeno je varstvo moralnih in materialnih pravic, ki izvirajo iz znanstvene in umetniške dejavnosti. Drugi stavek: Ustvarjalci znanstveno-raziskovalnih del ter znanstvenih odkritij in tehničnih izumov, ne smejo uresničevati pravic na svojih stvaritvah, mislim predvsem pravice uporabe tega izuma, v nasprotju s splošnimi interesi. V nasprotju z načeli se mi zdi premalo definirano. mi vemo, da danes imamo določena znanstvena odkritja, ki pomenijo bodisi materialno,

ekološko ali biološko nevarnost. (Pukl: to sem jaz tudi mislil.)
Do konca, da se novi znanstveni dosežki in tehnični izumi uporabljajo. To ne piše mora ali ne mora. Mora ali pa ne mora, določene stvari se naj ne bi in tu razumem tisto kar se naj ne bi, kar predstavlja nevarnost.

Vitodrag Pukl: Hvala lep. Kdo je sedaj?

Miro Cerar: Jaz bi še enkrat rekel, da splošni interes je v tem, da se nekaj kar avtor ne bi želel uporabljati, da se uporabi kljub njegovi volji. zato ker to splošni interes zaveta.

Vitodrag Pukl: Jaz bi lahko sledil razlagi dr. Toplaka. Če je bilo tako mišljeno, zapisano ni tako. Zapisana je tudi prepoved. Zapisano je tako, kar je po mojem pravilno, ti izsledki s tudi ne smejo uporabljati, če so v nasprotju z javnim interesom. Morajo se pa, če pa niso. Tu ne vidim, da bi bila dikcija jasna. Mišljeno je tako bilo, dikcija pa ni jasna.

Andrej Magajna: Mišljeno je tako, kot je bilo napisano, samo bi vidik, ki ga je gospod Toplak izpostavil tudi nekje bi morali upoštevati in bi predlagal, da se za vejico enostavno črta, da se stavek zaključi "s splošnim interesom".

Ivan Bizjak: Jaz razumem namen tega stavka, da se kot najvišje načelo postavi obveznost uporabe novih dosežkov. Je pa vprašanje, če to gledamo s tem plati, se mi zdi vprašljivo, ali je potrebno, da ta stavek stoji tu notri. Ker mi dopuščamo, da zakon v naslednjem stavku, da zakon določi tudi omejitve. Mislim, da je bolj primerno mesto, da se vse tovrstne, ker ta stavek je v bistvu omejevalen kar zadeva ustvarjalca, da se vse tovrstne omejitve v zakonu zelo jasno specificirajo. Pravica načeloma smo priznane s prvim stavkom, zakon pa določa podrobnosti. Mislim, da je drugi stavek prvega odstavka nepotreben.

Vitodrag Fukl: No, ta razlaga je zelo sprejemljiva.

Ciril Kolečnik: Menim, da bi veljalo razmisliti tudi obratno. Splošni interes ni vedno tudi ne pozitiven. Možne so tudi drugačne oblike, ne samo, ker tu izhaja, da se je treba zaščititi zoper avtorja oziroma ustvarjalca, ki bi nekaj preprečeval. Možno je pa tudi obratno, možno je pozitivno preprečevanje nečesa, to kar je gospod Toplak opozoril, predvsem pri biološkem inženiringu, kjer bi lahko prišlo do nekega splošnega interesa, ki bi bil v bistvu proti človeku, proti resnični vsesplošni koristi.

Vitodrag Fukl: Gospod Kolečnik, drugi odstavek preberite.

Ciril Kolečnik: Zato pa pravim da predlagam, da gre ta stavek ven, ker je nepotreben.

Vitodrag Fukl: Mislim, da je ta predlog sprejemljiv, da je drugi stavek nepotreben. Prvi določa pravice, drugi omejitve, ki bodo z zakonom določene in to v pozitivni in negativni smeri. Soglašamo? Dobro. Se pravi ostane prvi stavek skupine, drugi gre vun, pa ta odstavek ostane.

Avtorske pravice.

Darja Lavtižar Bebler: Če bi se odločili, da ostane samo prvi stavek in drugi odstavek, sta si ta dva odstavka na nek način v nasprotju. Ker prvi stavek govori o tem, da je varstvo teh pravic zajamčeno, drugi odstavek pa govori o omejitvah, ki jih določa zakon. Potem bi verjetno, če bi vsebina dejansko morala ustrezati tema dvema odstavkoma skupaj, bi se lahko glasila tudi "zajamčeno je varstvo v skladu z zakonom." Vsebina tega drugega odstavka je pa ta, da bi nekdo, ki je odkril neko pomembno zdravilo proti raku, da bi ne smel takoj izvajati

evojo pravico kot avtor, da ne bi tega zdravila dal v uporabo. To je ta slošni interes. To je intenca tega drugega stavka.

Vitodrag Pukl: To zakon določa.

Darja Lavtižar Bebler: Bi se morda odločili tako, dabi naša delovna skupine še enkrat preučila, glede na to da bo itak druge stvari, da bi našla boljšo formulacijo, kot jo sedaj ponuja ta prvi stavek in drugi odstavek.

Vitodrag Pukl: Sedaj ko bomo zaključili, bod skupina strokovnjakov sestavila predlog. Mi ne moremo vračati dileme nazaj na skupino, zato smo tu. Potem ne bomo gotovi tri leta z ustavo.

Ludvik Toplak: Drugi stavek prvega odstavka je zelo pomemben, ker ta stavek določa to, čemur pravimo pravica ustvarjalca do intelektualne lastnine. Niti jo prvi stavek prvega odstavka določa, niti drugi odstavek. Prvi odstavek govori samo o zajamčeno je varstvo moralnih, ni pa rečeno, kaj to pomeni varstvo. Kako varstvo? Mi nikjer ne poudarjamo pravice ustvarjalca, to kar je akademik Pretnar poudarjal vsa desetletja. Pravica ustvarjalca do intelektualne lastnine, kot absolutne pravice.

Vitodrag Pukl: gospod Toplak. Meni se zdi, da je to poudarjeno, drugače pa ne pišemo zakona, saj o teh stvareh bo zakon urejeval. Mi opozorimo na to dilemo strokovno skupino, ki bo sestavljala. Mi vemo kaj hočemo, iz zapisnika sledi kaj hočemo. Večinsko mnenje je, da bi drugi odstavek izpadel, sicer bo pa strokovna komisija našla primerno formulacijo. Glede načela smo pa enaki. Hočemo na obe strani zavarovati pravice izumiteljev in ustvarjalcev in pa preprečevati zlorabe. Mislim, da je po celem svetu tak napisano v zakonih.

Darja Lavtižar Bebler: Vendarle mislim, da je drugi stavek prvega odstavka sodi v ustavno materijo. To kar je gospod dr.Toplak govoril, on je govoril o tem, da je ustvarjalec absolutni lastnik, ta drugi stavek pa ravno to zanika, da ni absolutni lastnik, da je interes, splošni interes neke družbe je, da se ta izum uporablja, če je takšnega pomena, ne glede na to, da bi morda izumitelji rajši videl ali terjal, da se ne uporablja. To je smisel

Tu je smisel tega drugega stavka, se pravi po eni strani govorimo o tem, da je varstvo moralnih in materialnih pravic, ki izvirajo iz takšnega dela z ustavo zajamčeno ampak omejitev pa je lahko takšne narave v tem smislu, da bi pa on moral pristati, da se njegov izum uporabi kadar je ta izum tako pomemben, da splošni interes to terjaja.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Ponovno pravim, to iz drugega odstavka vidno je in bo to zakon urejeval. Kot pa smo se dogovorili bo strokovna komisija našla pravo ustrezno formulacijo, ki bo ustavnopravna.

TONE PERŠAK: Če pa to še ni čisto.

Potem se ne bi več oglasil.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Sedaj bi šli na 58. člen. Torej moj vtis je, da recimo, če je tako delikatno vprašanje kot je zdravilo proti raku, je moj vtis, da je boljše samo zagotoviti pravico iznajditelja do tamtjem, kot pa še zagotavljati pravico dražve, da mu to odvzame, oz. da se mu ni izplača in ~~sicer~~ zaradi tega, ker je s tem povezana sama motivacija. Sedaj skupina je to očitno izhajala že iz dejstva, kot da je odkritje že tu ampak problem je, da odkritij v glavnem sploh ni in da ni dovolj motivacije in jaz vidim na vsakem koraku izredno zabijanje navzdol izumiteljev na vseh nivojih. Zato bi jaz bil tu zato, da se ta drugi del sploh spusti ven. Skupnost pač mora najti nek konsenz z iznajditeljem ampak iznajditelj mora imeti tu prednost in ne more biti prisiljen, da bi moral dati. Omejitev bi jaz videl samo takrat možno kadar on odkrije nekaj kar lahko škodi recimo. Ker tega pa je in to je nek fenomen, ki ga v bistvu je zelo veliko več kot pa tega o čemer smo mi govorili. Od tega recimo, da je nekdo kot izumitelj prinesel iz Japonske čebele, ki so imele stoletja tam tole varicelo in razširil po celi Evropi to bolezen,

da ne naštevam drugih reči. Tako, če bi kakšno omejitev dali, jo raje dajte v tem smislu, da je on omejen, kadar je njegovo odkritje lahko potencialno škodljivo za obči interes.

Presedujoči VITODRAG PUKL: Hvala, o tem smo že govorili in se odločali in vsi to mislimo tudi negativno in pozitivno, mnenje je tako večinsko, da drugi del ne bi bil ravno primeren, smo pa rekli, da bi to prepustili strokovni skupini. Bi se kdo hotel razložiti k tej zadevi svoje mnenje? Potem bi prosil, da 58. člen. Pravica do udeležbe kulturnih znanosti, osnovni tekst predloga je. Vsakdo ima pravico udeleževati se kulturnega, varianta in športnega življenja ter uporabljati dosežke znanosti. Skupina, Svet za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin pravi, njegov predlog je, vsakdo ima pravico udeleževati se kulturnega, verskega in športnega življenja ter uporabljati dosežke znanosti. Skupina za pravice in svoboščine pa tu črta iz istega besedila besedo verskega, ker meni, da je to že urejeno v členu, ki govori o svobodi veroizpovedi. Verjetno tu ne bo za rešiti kaj drugega kot to ali beseda verski in pa športni spada v ta kontekst kulturnega, športnega, verskega, če bi o tem morda povedali svoje mnenje.

JURI FRANCO: Res je, da je tu zadrega, ker če bi pristali na vključitev teh besed verskega in športnega bi prvič ponavljali pravico, ki je že določena v posebnem členu oz. posebnih členih in drugič, morali bi dodatni še druge sfere dejavnosti, versko duhovnega, političnega in bi spet ponavljali spolnega itn., pa bi ponavljali spet pravice, ki so že zajamčene, zato sem za tako varianto, ki se drži naslova, tudi je sporno, ne samo zaradi same pravice ampak ker to odpira tudi potem druge možnosti.

Samo v kolikor ne vem, pravica do športa ni še pravnavana, morda v kolikor ni posebnega člena to poudarja, gre verjetno vključiti, ker je tudi to ena od temeljnih pravic in se nekje povezuje bodisi s kulturo bodisi z znanostjo.

CIRIL KOLEŠNIK: Dobro, da se je g. Juri popravil, namreč gre za to, da osporava eno najpomembnejših pravic in to je pa šport. Sigurno, mogoče on tega ne ve, ker se bavi samo z geografijo pa z karikaturu ampak mislim, da v karikaturi večkrat neke take elemente iz športa uporabi. Ampak sedaj pa resno k stvari, mislim, da je pravica do športa osnovna pravica človeka ker gre za razvoj gibalne kulture in mislim, kar bo v prihodnosti še kako pomembna zadeva. Zato mislim, da v 58. člen sodi najmanj to, s tem da pa tudi v ta zgornji del stavka, kjer je oklepaj pa je naslov, gre v kulturi, športu in znanosti, če je potrebno še zapisati znanost, mislim pa da je, sedaj vrstni red ne osporava, lahko pa bi bil šport prvi. Vsaj enkrat. Hvala lepa.

FRANCO JURI: Očitno prijatelj Kolečnik me ni dobro poslušal. Saj ne osporavam pravico do športa, sem rekel v kolikor te pravice ni še vključeno drugih členih tudi jaz pristane, da se to poudari. To vprašanje sem postavil. Drugače sem bil športnik in včasih tudi, ne samo danes.

Predsednik VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Lepo, tekst bi se glasil, vsakdo ima pravico udeleževati kulturnega in športnega življenja ter uporabo znanosti. Glede verskega bi prosil, da se izjasnite.

IVAN BIZJAK: Jaz razmišljam ali je člen v takšni obliki potreben. Pa ne zato, da bi komu kratil katero od pravic ampak ne vem ali je to sploh lahko sporno glede na ostalo besedilo ustave. Mislim, da je to nekaj kar je relativno samo po sebi umevno, ne, svobode so celo predpisane, torej sedaj ne vem bi v razmislek dal

to zadevo, ker potem dejansko prihaja do tega, da bi morda morali esPLICITNO še kakšno drugo obliko dejavnosti navesti, ki bi tudi lahko komu bila zanimiva, če nič drugega ne. Kot vemo šaha ne štejejo med športe in na koncu koncev je tudi to neka oblika duhovne rekreacije ali kako bi človek temu rekel in bo kdo mnenja, da tudi kaj takega manjka samo kot skrajna ilustracija.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Ta razmislek je tehten, namreč to je eden izmed tistih pravic, ki se poudarjajo kot npr. vsakdo ima pravico do nakupa v trgovinah ali pa to so samo po sebi umevne stvari. Po mojem. Moje mnenje je tako, sedaj pa pač, kdo je.

MIRÓ CERAR: Samo ena opomba. Tukaj gre za tipično svobščino, to ni pravica, napisati bi se moralo vsakdo ima svobodo kulturnega, verskega, edino to je možno razpravljati, oprostite, samo to.

ROBERTO BATTELLI: To je zanimivo, vendar meni se zdi najpomembnejša zadeva v tem členu ravno pravica do uprabe dosežko znanosti. In to pa ne vem, če je to svobščina. To je verjetno res pravica. Kar zadeva šport, pa sedaj jaz mislim, da je treba tudi razmišljati o tem kaj to pomeni, ker šport že velja kot nekaj profesionalnega za nekaj kar je ukalupljeno v določene vzorce, kis celo napol industrijski itn. Drugod v ustavi imamo pravico do zdravega življenja in v tem smislu tudi recimo nekje predvideno, da morajo ne vem mesta in vasi itn. tudi omogočiti ljudem, da se bodo lahko varno vozili s kolesi ali igrali košarko itn. Se pravi sedaj urediti pravico do tega, da nekdo tekmuje profesionalno in to se mi zdi pa morda odveč nepotrebno.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Jaz bi samo vprašal, če lahko kdo pojasni kaj je mišljeno z pravico uporabljati dosežke znanosti v zvezi s pravico do športa in

kulture. Prosim?

FRANCO JURI: Tudi športna dejavnost in kulturna dejavnost razpolaga s temi dosežki. Jaz interpretiram tako, se strinjam pa da mora biti, za razliko od Battellija, ta pravica. Ker šport je pravzaprav tudi del kulturne dimenzije, tukaj se strinjam s Kolečnikom, je pač eden od pogojev aktiviranja človeka in ljudi, ne le v fizičnem smislu ampak prav tako v pomoč organiziranju te družbe recimo na zdravih temeljih, če tako govorimo. Torej pravica mora obstajati, mora biti poudarjena. Še enkrat pravim, če ni enega prečnega člena v tem jaz bi pristal in bi podprl to dikcijo in tudi dikcijo o dosežkih znanosti, saj dosežke znanosti se neposredno povezujejo tudi z kulturno ustvarjalnostjo in s športnim udejstvovanjem. Športa pa ne bi tako manihejsko oz. poenostavljeno interpretiral tukaj kot industrija Roberto ampak nekaj širšega. Verjetno je bila ta pravica, da človek uporablja vse strukture, ki jih družba ponuja za tudi fizično udejstvovanje in seveda s tem tudi kulturno. Torej po moje je ta dikcija zelo ustrezna.

DARJA LAVTIZAR BEBLER: Jaz tudi mislim, da je ta dikcija ustrezna, bi pa spomnila, ker nekateri sedaj razpravljate o tem ali gre za pravico ali gre za svoboščino ali je to potrebno v ustavo ali ne, bi spomnila na 15. člen mednarodnega pakta o ekonomskih, kulturnih in socialnih pravicah, ta 15. člen namreč pravi, države stranke tega pakta priznavajo vsakomur pravico udeleževati se kulturnega življenja, uživati dosežke znanstvenega napredka in njegove rezultate in uživati varstvo materialnih in moralnih koristi, ki izhajajo iz kateregakoli znanstvenega in to je tisto kar smo v prejšnjem členu obravnavali, književnega ali umetniškega dela, katerega avtor je, se pravi mi smo se tukaj odločili, da iz tega 15. člena posebej opredelimo pravico

udeleževati se kulturnega življenja in pravico uživati dosežke znanstvenega napredka in njegove rezultate. Na predlog iz javne raprave pa je prišlo še tole športnega.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa g. Starman, mi mo že prej govorili o tem, da je pravzparv neordno in po mojem mnenju je ena največjih pomanjkljivosti te ustave, da bo ogromno tekstov dikcij iz raznih konvencij mednarodnih kot ustavnih tekstov, samo toliko.

DANIJEL STARMAN: Jaz bi samo to ugotovitev in zdi se mi, da bi strokovni oz. redakcijski skupini morali posebej dati priporočilo, da naj še enkrat napravi pregled katera je tista ustavna materija katera je to kar bomo itak človeških pravic z mednarodnim pravom prevzeli. Zato jaz predlagam, da bi ta 58. člen delali v dveh delih, eden da se črta in eden, da se vzame kot je ta razprava v skladu s tem, da je vse dovoljeno, kar ni izrecno prepovedano. Za mene je to temeljno načelo, ki bo v celoti spremljalo naše....

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Jaz sem ravno predlagal, da ne bi toliko razpravljali, v tem kot je predlagal, se pravi kulturnega športnega in ostalo, druga varianta pa da se ta člen črta.

..... Jaz bi še obrazložil, če lahko. Gre preprosto za to, če bi bilo res tako preprosto kot g. Starman razlaga potem bi samo deset zapovedi zapisali pa bi imeli najlepšo ustavo. . Mislim, da je to potem rešitev. Ni druge, ker npr. jaz sem pač alergičen, ko se o teh zadevah na tak način postavlja posebej kar se tiče športa.

Presedujoči VITODRAG PUKL: G. Bizjak vas lahko prosim za sodelovanje z g. Cerarjem, da enih 15 minut vodite, ker imam razgovor, ki ga ne morem odložiti.

IVAN BIZJAK: Na to bi pristal, če se komisija strinja.

.....: Lahko nadaljujem. Gre za to, da predlagam, da ostane najmanj tako kot je zapisano, če ne pač celovito, da se zapišejo, da gre tudi za svoboščino in pravice, ter da se vnese v ta tekst tudi ali omogoča država ali pa zagotavlja pogoje za udejstvovanje na kulturnem oz. v kulturi in v športu. Namreč, da še enkrat ponovim, predlagam, da ostane tako kot je, da se ne daje varianta, da se črta, sicer pa predlagam, da se zapiše, da država, sedaj pa besedi 'odloča ali zagotavlja' pogoje za udejstvovanje v kulturi, športu in omogča uporabljati dosežke znanosti. Če

.....: če že to mora biti na koncu, ampak hočem povedati, da je prvenstveno potrebno v ustavi zapisati, da ima država odnos do teh dveh pomembnih dejavnosti in da država zagotavlja ali pa omogoča pogoje, če že ni dovolj s temi besedami, kot je predlagano in zapisano, to da ima pravico udeleževati se kulturnega in športnega življenja.

Predsedujoči IVAN BIZJAK: Hvala. Gospod Peršak je naslednji.

TONE PERSAK: Saj najbrž ne bom veliko prispeval, ampak zdaj malo po eni strani se res zdi, da je to 'posebej zagotavljati' na nek način neko pretiravanje. Po drugi strani je pa seveda teoretično v vsakem primeru možno, da se recimo neki določeni skupini prepove udeleževanje. To je popolnoma možno. Lahko je to socialna skupina, lahko je to na kakšni drugi podlagi. Malo pa se mi nekako zdi kot kak poseben člen pa to malo štrli. In če samo načelno sprašujem zdaj, ali je možno to združiti s 55. členom, da bi se nekako reklo: 'Zajamčena je svoboda znanstvenega in umetniškega ustvarjanja in pouka in udeleževanja kulturnega in športnega življenja ter uporabe znanstvenih dosežkov.' Pa imamo kompleks rešen v enem členu, pa ne iztopa tako. Zato, ker malo je tako, te nekako malo udari recimo, ker naenkrat po vseh teh zadevah najdeš pa še to zagotovilo. To sprašujem, če je to a je to možno nekako potegniti skupaj.

Predsedujoči IVAN BIZJAK: Gospod Zabukovec je, če imate vi kakšen predlog.

G. ZABUKOVEC: zato, ker sva se s ujela skoraj natančno kot je Peršak predlagal, sem jaz mislil predlagati, predvsem ta kulturni del, da se v potegne v 55. člen, ker sem mislil, da ga bodo manjšine zaradi varstva svoje nacionalnosti, kulturnega vidika svoje nacionalnosti predlagala.

Tako, da mislim, da bi se to dalo kombinirati s 55. členom. Moram pa reči, da meni do zdaj v življenju ni še nikdar nihče branil, da bi se ukvarjal s telesno kulturo.

Predsedujoči IVAN BIZJAK: Prosim, gospod Bavcon.

DR. LJUBO BAVCON: To je pravzaprav samo razmišljanje zaradi namena pomagati k rešitvi stvari. Najprej mislim, da združiti 55. in 58. člen ne bi bilo dobro in to zaradi tega, ker je v 55. členu zajamčena svoboda ustvarjalca pri znanstvenem in umetniškem delu, tukaj se pa govori o pravici ali pa o svobodi udeleževati se drugim državljanom tega kulturnega življenja itd. Tu pa se mi zdi, čeprav ne vidim vseh kompetenc, ampak zdi se mi, da je to pravzaprav bolj deklarativna določba, kajti če obrnemo in se vprašamo, ali si je mogoče predstavljati, da bi kdo komu preprečeval udeležbo pri kulturnem življenju, to se nikdar ni, jaz ne vem za tako situacijo. Pri športu sploh ne, nasprotno, režimi bolj silijo ljudi v usmerjeno ali pa dirigirano kulturno, športno itd. življenje. Edino življenje, ki je bilo pravzaprav ovirano v prejšnjem režimu, je bilo versko. Toda rekli ste oz. skupina je rekla, da je ta svoboda verskega življenja in udeleževanja določena že drugje. Samo za razmišljanje, jaz ne vem, če bi napravili kakšen prav velik gren, če bi razbremenili ustavo enega člena, ki pravzaprav ni nujen, ki ni za to, da bi varoval neko pravico človekovo, ker ta pravzaprav ni ogrožena ali pa te svoboščine se mi ne zdijo, da bi morale biti v praktičnem življenju ogrožene. Samo ko eno argumentacijo za razmišljanje, prosim.

Predsedujoči IVAN BIZJAK: Hvala. Gospod Kolečnik.

G. KOLEŠNIK: Moram temu ugovarjati, namreč vsaj kolikor sem jaz sodeloval do sedaj v športu, ni vedno tako. Država je imela mačehovski do športa kakorkoli gledam na to in mislim, da je

treba šport vnesti kot pojem in kot pravico in svoboščino ter celo več, povezati odgovornost države do športa, do razvoja športa. Gre za nekaj več kot pa samo tisto, kar se je izkoriščalo v določenih režimih zaradi kontrole ali ne vem kakšnih drugih razlogov in se potem celo usmerjali ali pa celo v bistvu izrabljali šport za neke druge stvari. Mislim, da tu ne gre za to. Tu gre za kvaliteto več in mislim, da je treba obvezati državo, da ustvarja pogoje za udejstvovanje in ustvarjanje na področju športa in da bi, in to se že zdaj vidi v naši tej nastajajoči državi, da je šport v bistvu na margini. To pa mislim, da ni prav zaradi svojih, ne samo fizičnih, ampak gre tudi zaradi duhovnih kvalitete in pa razlogov.

Predsedujoči IVAN BIZJAK: Jaz bi samo na dve stvari opozoril. Prvo, ta člen po mojem mnenju nima namena, da bi zagotavljal za posamezne dejavnosti neko državno podporo, ampak je obrnjen na posameznika, ki mu nekaj garantira. Ampak samo pravico udeleževati se.

Drugo opozorilo, jaz bi prosil, da bi možnosti čimprej zaključili. Imamo tukaj zdaj prvotno dve varianti, ena je, da se črta druga, da je tako kot je bilo predlagano s strani skupine, dodatno je gospod Kolečnik predlagal še, da se določi obveznost države pri zagotavljanju te udeležbe, da tako rečem, pogojev za udeleževanje, za udejstvovanje na teh področjih, bi prosim, da se do tega dodatka gospoda Kolečnika po možnosti opredelite, če še kdo podpira tako varianto. Če ne, bi verjetno ostali pri teh dveh, ker še vedno vidimo, da tudi ta varianta, da se črta, so bili dani argumenti tudi v to smer. Če kdo podpira zdaj to idejo gospoda Kolečnika, da se ta člen razširi. Če ne, potem je ta predlog osamljen, pa ga zaradi tega ne bi mogli upoštevati. Tako, da mislim, da lahko tukaj ostanemo pri teh dveh variantah zaključimo razpravo o tem, s tem, da v tem primeru, če ostane

člen, potem bi ostalo tudi športno življenje notar, tako kot je formulirano.

.....: Sprašujem vse ostale, zakaj ne. Jaz predlagam za, se pravi, če so ostali tiho, potem temu pritrjujejo, ne pa obratno. Ni še noben rekel, da je proti temu, ker mislim, da nikjer v ustavi drugje, lahko je tudi drugje zapisano. Jaz to ne insistiram, da je tu. Ampak predlagam, da je nekje v ustavi, če ne drugje, potem vsaj tu, pa čeprav tudi tu ni mogoče čisto vmesno, ampak mislim, da velja povezati državo in šport. To jaz samo govorim, v pozitivnem smislu, ne negativnem.

Predsedujoči IVAN BIZJAK: Jaz sem zaključeval na ta način zaradi tega, ker smo načeloma zedinjeni, da naj ustave ne bi obremenjevali, se pravi, če ni veliko zahtev, da se nekaj vključi, mislim, da ni razloga, da bi vključevali in širili tekst. Torej zaradi tega je to moje privzemanje, se pravi, privzetek je tak, če jih ni veliko takih, ki se zavzemajo, da se pač ne zavzemajo. Prosim, gospod Bavcon.

DR. LJUBO BAVCON: Čisto proceduralno vprašanje. Poglejte, gospod Kolečnik bi rad spravil šport in dolžnosti države v odnosu do športa v ustavni tekst. Mislim, da je jasno, da v tale tekst tega člena to ne more iti. Zato je to lahko likvidirano. Ampak s tem pa ni likvidiran njegov predlog ali pa njegovo zavzemanje za to, da bi v neki določbi nekje bilo kaj rečeno o razmerju med državo ali pa, da država prevzema neke obveznosti glede športa. Torej skratka čisto proceduralno sem hotel intervenirati.

Predsedujoči IVAN BIZJAK: Hvala lepa. To bi lahko pomenilo, da je to sugestija redakcijski skupini, da če se odkrije primerno mesto, kjer so podobne stvari urejene, da se tam navede tudi šport. Za ta člen pa ostajamo pri dveh variantah. Se s tem

lahko strinjamo? Dr. Toplak.

DR. LUDVIK TOPLAK: Mislim, da zaključek, ki ga je predsedujoči zdaj naredil iz besed prof. Bavčona, ni dovolj dosleden. Gre namreč za nekaj. Gospod Kolečnik želi poudariti kot javno dolžnost države do športa. Javna obveza države, drugo pa je, da tako rečem, privatna pravica, ki je zajeta v tem 58. členu. Tukaj gre za pravice posameznika, da se udeležuje kulturnih, športnih ali pa verskih in drugih priditev. To je pravica posameznika. Tam pa gre za javno obveznost. Zato bi, ne samo kot sugestijo, ampak tu moramo biti zelo kategorični. Jaz osebno se pridružujem predlogu gospoda Kolečnika, da država mora imeti afirmativen odnos in dolžnost države je, afirmativa do športa. Gre za nekaj, zdaj dobro, kje bi to stvar, gospod Kolečnik je te stvari očitno tam, kjer je zdravstvo. (.....)

Predsedujoči IVAN BIZJAK: Mislim, da sem že kar prav interpretiral zadevo, pa ne, da bi se zdaj ven vlekel. Skratka, v zvezi s tem členom po mnenju večih razpravljalcev, tudi dr. Toplaka ta zadeva ne nastopa oz. ne moremo na ta način upoštevati pripombe gospoda Kolečnika. Če je konkreten predlog, kateri člen in kako naj se dopolni, bi o tem lahko govorili, jaz bi pa predvsem rad zaključil razpravo o 58. členu. Še kdo?

.....: Namreč gre za to. V teh pravicah govorimo npr. tudi pri pravici do izobrazbe, do šolanja, kjer je tudi znotraj pravica vsakega in obveznost, da se izobražuje in tu noter so opredeljene tudi obveznosti države. Prav gotovo je podobno pri nekih drugih pravicah storjeno. Mislim pa, da ne bo greh, če se nekaj podobnega naredi v tem primeru. In mislim, da ni to tako enostavno, kot znamo reči, pa bomo drugje ali bo pa redakcijska komisija potem naredila, to mislim, da ni dobor. Prav bi bilo, da nekaj drugega uporabimo za razlog, da tu noter to ne more biti. Še

enkrat predlagam, da se v tem členu 58., ker približno, vsaj kolikor je meni prezentno, tu noter nikjer ni nekih boljših, vsaj boljšega prostora, da bi to zapisali. Se pravi, na eni strani pravice vsakega, da se udeležuje kulturnega in športnega življenja in pa obveznost države, da ustvarja pogoje za to udejstvovanje in ustvarjanje v kulturi in športu.

Predsedujoči IVAN BIZJAK: Prosim, gospod Peršak.

TONE PERŠAK: Ker diskusija teče, jaz mislim, da je to res, zahteva po tem, da se ta podpora športu daje popolnoma legitimno, ampak zdaj če jaz prav razumem ta člen, 55. člen govori o svobodi ustvarjanja, o svobodi znanstvenega in umetniškega ustvarjanja, govori o eni plati. Ta člen govori pa o drugi plati, da ti lahko hodiš v gledališče, da lahko hodiš v NUK itn. O tem govori ta člen in zato se mi zdi, da vezati na to bi bilo v bistvu potem logično sklepati, da je država dolžna podpirati gledalce nogometnih tekem. Najbrž pa ne gre za to, da je dolžna zagotavljati, da ima vsak državljani pravico hoditi, gledati Olimpijo-Radnički recimo. Zato se mi zdi, da bi to, kar govori Kolečnik, spadalo nekje tam, kjer se govori o zagotavljanju pogojev za zdravo življenje in kot podporo telesni kulturi, ne toliko športu, ker šport je tekmovalna zadeva. To je bolj stvar neke druge odločitve, država seveda lahko podpira šport kot tekmovalni šport, ampak to ni zdaj pravica vsakega, medtem ko to, da zagotavlja neke pogoje za telesno kulturno udejstvovanje ljudi, to pa ja.

Predsedujoči IVAN BIZJAK: Gospod Kolečnik.

G. KOLEŠNIK: Ne gre tu po moje v tem 58. členu ne gre za tiste gledalce. To je nekaj pasivnega, to nima neke povezave, gre preprosto za to, da ima vsak pravico se udeleževati športnega življenja, to je aktiven odnos do športa. Jaz to razumem v tem

členu, da gre za aktiven odnos, da gre za udejstvovanje v športu, to je eno, ampak da pa to realiziraš, da to poskušaš uresničiti, moraš pa imeti pogoje. Te pogoje pa mora omogočiti država in to je jaz želim povezati. Država torej omogoča pogoje za udeležbo in za ustvarjanje na tem področju. To je pomembno in mislim, da je, če to

.....: to skušamo razumeti, in se malo potrudili, bomo tudi razumeli, če pa ne bomo potrudili, potem pa tega ne bomo razumeli. Zdaj pa malo živosti v to vse skupaj. Zdrav način življenja nam omogoča, da nam bo lažje tudi to razumeti.

.....: Prosim gospod Battelli.

ROBERTO BATTELLI: Hvala lepa. Jaz se strinjam z gospodom Kolečnikom. In moj odnos do športa jasno, da nimam proti športu prav nič. Zdi se mi, da nam je lahko v tem trenutku jasno, da šport ne spada v konceptualno v 58. člen. Jaz se pa zavzemam za to, da sprejmemo kot ustavna komisija sklep, da se obveznosti države do telesne kulture in športa nekje pač zapišejo. Ali tam kjer govorimo o pravici ljudi do zdravega življenja ali tam nekje pri izobraževanju ali pa najdemo posebno mesto in naredimo za to poseben člen. Smisel tega člena je seveda čisto drugačen. In sem sam o tem govoril prej, gospod Feršak je o tem govoril in še ostali, in tudi dr. Bavcon. Se pravi ne gre za to, da eliminiramo šport iz ustave, ampak da to zadevo discipliniramo nekako, tako da bodo imeli in športniki in vsi ostali posamezniki zagotovljene tiste normalne zadeve, ki omogočajo boljšo kvaliteto življenja.

Fredsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Se pravi prvi dve varianti ostaneta, tako kot je, edino če bi ta veste kaj, če bi drugam dali, mislim, da bi ločili šport in pa kulturo. Zdaj pa je šel ven.

.....: Jaz predlagam, da damo novi člen in zapišemo 58.a pa gre pravica do ustvarjanja in udeležbe v športu, pa se zapiše država ustvarja pogoje za udejstvovanje in ustvarjanje v športu.

No, jaz sem tudi da gre kultura zraven. Šport je telesna kultura, to je sprememba termina, zdaj govorimo o športu, ne več o telesni kulturi.

.....: Ali smem eno besedo reči. Mislim, da je gospod Kolečnik pre ustavno komisijo postavil vprašanje, ali bi država Slovenija prevzela določene obveznosti za to, da bo pospeševala kulturno in športno življenje Slovencev, če ste za to, da to država Slovenija prevzame, potem je treba to nekam napisati. Ne bi predlagal v zvezo s tem 58. členo, to je treba nekam drugam dati. Ne, sploh ne v to zvezo, v drugo zvezo je to treba dati.

To ni bistveno, to bo že redakcijska skupina našla, kam to smiselno spada, eno takšno formulacijo, če seveda ustavna komisija meni, da lahko obveže tole državo, da bo skrbela za ali pa vsaj podpirala kulturno in športno življenje Slovencev.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala. Da bi ugotovili, gospod Kolečnik, 58. člen v obeh variantah, kot je do zdaj bil ostane, se pravi druga varianta je, da se briše in zdaj bi se odločilo o tem, če bi res obvezali Republiko Slovenijo, da ustvarja pogoje za šport in znanost ali pa samo za kulturo. Prosim o tem bi, tvoje mnenje je tako jasno. Gospod Starman.

DANIJEL STARMAN: Torej mislim, da moramo še to opredeliti, ali je to ustavna zaveza, torej da je to zakonska verjetno ne bo sporno, da bo v parlamentu prišlo do tega, da bodo pogoji treba ustvariti, gre za to, ali trajna nadstrankarska ustavna materia, da je to republika dolžna zagotavljati ali pa ustvariti pogoje ali pa pomagati pri tem. Torej jaz mislim, da to glede na številne druge zadeve, ni ustavna materia in da ni prepovedano, je dovoljeno.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Mislim, da ne gre za dovolitev ali prepoved, za to, da država aktivno nekako sodeluje v tem, o tem se moramo odločiti. Tu bi prosil, da bi nekako mnenja dobili. Predlog gospoda Kolečnika, ki pristaja tudi na opombo prof. Bavconja je, da bi formulirali en samostojni člen in sicer,

da država zagotavlja ali na drug način zapisano, ja prosim.

.....: Jaz bi res odločno protestiral proti takemu odnosu, saj gospoda Starmana do športa, mislim, da to ne gre in resnično če tako govorimo, ne razumemo kaj v bistvu gre pri tej dejavnosti in jo v bistvu pocenjujemo. To se nam je že maščevalo, danes res mogoče se vam bo hecno slišalo, mi imamo že toliko platfusarjev in toliko že mladine, jaz moram to povedati, to so razlogi, ja z ustavo ima v zvezi. V zvezi ima toliko z ustavo, kot vse ostale zadeve.

Nič ne gre za šolski sistem, in tukaj kar izmišljamo neke zadeve, to je šolski, to je tisti, ni sistem. To je sistem odnosa do države do neke pomembne dejavnosti. Danes imamo mi mladine toliko, nesposobne, fizičnega napora, da enostavno pri 18 letih je po fizični sposobnosti na ravni 12-letnega otroka in to si mi kot država ne moremo dovoliti. Ja, lahko vzdigujemo, ja ker mene moti takšen odnos in temu zdaj lahko razumem, zaradi pomanjkanje kondicije in tako je. Jaz predlagam, zdaj pa resna stvar, resno predlagam, da gre za tale tekst, država ustvarja pogoje za udejstvovanje in ustvarjanje v športu.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Gospod Peršak prosim.

STONE PERŠAK: Jaz bi nekako apeliral tudi na Kolečnika, da bi le ločevali nekako to, prvič zdaj je problem še ustvarjanja notri vleči, to se mi zdi, zdajle že malo bi rekel, kaj ta pojem pomeni, pojem ustvarjanja pomeni proizvajanje iz nič nečesa, kar doslej ni obstojalo in tako naprej.

Zdi se mi, drugo je to, problem resno ločevati med športom in nečim, kar imenujemo ali telesna kultura ali kakor koli že. Država je seveda dostikrat je država ideološki sistem zainteresirana za forsiranje športa in tako naprej, sistem postavlja in si določene stvari dela. Ampak, čeprav jaz razumem,

to intencijo mislim, da je prav, da se nekje nekaj napiše o tem. Ampak naj se to napiše v tisti funkciji, v kakršni je skupnost res zainteresirana, to je pa povezano dejansko z zdravjem, z nekim bom rekel občo kondicijo prebivalstva in tako naprej, ne pa z tekmovalnim problemom, tekmovanja pa tako, igre športa, kot igre v to. To se mi zdi, je nekako le izven zakonske kategorije.

Izven ustavne kategorije, šport je mogoče v dveh konotacijah gledati. Kot igro, in kot tekmovalno zadevo. In to najbrž res ne vem, če spada sem.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Še kdo? Tu imamo zdaj dve mnenji. Če bi gospod Kolečnik pristal na to, da se izpusti in ustvarjanje, bi se predlog glasil država ustvarja pogoje za udejstvovanje v športu. Dočim meni gospod Peršak, da aha, v redu, potem pa dajmo kot posebni člen in pustimo potem strokovni skupini kam bo to uvrstila.

Smo pri členu 59. Izražanja narodnostne identitete. Osnovni tekst člena 59. je: vsakdo ima pravico da svobodno izraža pripadnost svojemu narodu, da goji in izraža svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo. Prvi odstavek, drugi: nihče se ni dolžan izjaviti kateremu narodu ali narodnosti manjšini pripada, in tudi ne opredelitvi za pripadnost določenemu narodu, ali narodni manjšini. Sveta za varstvo človekovih pravic, je identičen. Skupina za človekove pravice in temeljne svoboščine pa dodaja ali etični skupini v prvem odstavku in tudi v drugem odstavku, in tudi dopolni naštevaje z etičnim skupnostim, na dveh mestih etični skupnosti.

S tem, pa da ste spustili narodnostno manjšino. NO, tu meni se zdi, da bodo naši kolegi iz manjšin povedali zakaj so se odločili ali pa še to pustimo odprto. Gospod Battelli.

ROBERTO BATTELLI: Ne, nismo se še dokončno odločili oz.

smo rekli da v kolikor se do sprejema ustave ugotovi, da se na evropskem nivoju dogovorijo za enotno terminologijo, potem bomo uskladili, bi uskladili ustavo s to enotno terminologijo na evropski ravni. Vkolikor se to ne zgodi, potem seveda nimamo nobenega razloga, da ne bi

ROBERTO BATTELLI: Ostali pri diktaciji, ki smo jo predlagali od vsega začetka, ki kot kaže na noben način, ni sporna tudi v mednarodnih okvirih. Kar zadeva pa ta 59. člen, etnične skupnosti je dejansko tisti izraz, ki zajema vse mogoče te kategorije nacionalne pripadnosti in zaradi tega podpiramo tekst, ki ga je predlagala skupina za človekove pravice in temeljne svoboščine.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Bi verjetno lahko tekst glasil pogojno in sicer s pooblatilom, saj se bomo še tako sestali in ustavo, da bi tam ko piše k svojemu narodu, v oklepaju narodni manjšini, ne. Ja, seveda, gospod Toplak.

DR. LUDVIK TOPLAK: Postavlja vprašanje. Vsakdo ima pravico da svobodno izraža pripadnost k svojemu narodu. Ne bi bilo bolj vseobsegajoče, če bi rekli, da vsakdo ima pravico da svobodno izraža svojo narodno pripadnost.

Narodna pripadnost je širše, pripadnost narodu, narodni manjšini, narodni skupnosti, etnični skupnosti, to pa so več, ali manj pravno ožje definirane kategorije. Narodna pripadnost pa je generalna federalni termin kam do kake stopnje institucionalizirana je ta narodna pripadnost, to je drugo vprašanje, kar smo zadnjič govorili ali gre za narod ali manjšino ali narodno skupnost ali etnično skupnost.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Prosim gosod Juri Franco.

JURI FRANCO: Jaz se načeloma strinjam s to pripombo in bi tudi jaz raje pristal na uporabo narodno pripadnost, vendar ne bi izključil etične pripadnosti, ker gre za dve kategoriji, ki so objektivno diferencirane narodne bolj institucionalizirane kategorije, etična skupnost pa kot skupnosti, ki seveda nima za sabo institucije, ki bi jo preoblikoval narod, torej države, mor pa biti zagotovljena tudi ta pravica, ker obstajajo dejansko

etnične skupnosti, s tem v zvezi pa bi spremenil samo naslov, 59.člena in bi se skušal izogniti tej verjetno že neuporabni terminologije, ker recimo narodnostna identiteta bi pa naslovil v poglavju: izražanje narodne in etnične identitete.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Gospod Battelli.

ROBERTO BATTELLI: Če bi strogo vzeli to terminologijo, potem bi lahko recimo uporabili samo izraz etična skupnost, kajti tudi narodi so etnične skupnosti pravzaprav. Ta člen pa pravi, da pravzaprav tudi ko pride Nemec k nam, mi zaradi tega, ker je Nemec v ničemer omejen. In zaradi tega, ponavljam, jaz še enkrat bi obrnil pozornost na obrazložitev, ki jo daje skupina in podpiram tekst, ki je bil izoblikovan znotraj te skupine.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala. Gospod Šešerko.

ŠEŠERKO: Jaz podpiram ta Battellijev predlog. Bi rad pa opozoril, zdaj če se diskusija v tem členu izteka, da postavljam vprašanje ali smo mi v nekih prejšnjih členih podoben tekst napisali tudi v zvezi z vernostjo in verskimi skupnostmi. Jaz nimam natančnega pregleda, ampak predlagam, če tega nismo naredili, da napišemo tam, kjer govorimo o verski svobodi, da ima vsakdo pravico da svobodno izraža pripadnost veri. Dovolite, da končam. Zakaj to pravim? Zato, ker mislim, da je potrebno posebej notri napisati, da se nihče ni v nadaljevanju tega, da se nihče ni dolžan izjavljati kateri veri ali kateri verski skupnosti pripada in tudi ne opredeliti za pripadnost k določeni veri, oz. verski skupnosti. To govorim zaradi tega, ker je ravno izveden popis prebivalstva pokazal, da ni bila upoštevano navodilo, da naj bo vsak kdo opozorjen naprej, da se lahko izjasni v tem vprašanju kakor želi oz. da se mu ni treba izjasniti. In zaradi tega mislim, da referendum določeni problemi povezani prihodnosti, ko

bomo druge referendume organizirali, mislim, da ta izrecni izraz svobode pripadnosti k verskim skupnostim in izražanja te svobode spada v to ustavo in predlagam, če ga ni, da to pride v člen v nadaljevanja člena ... ali pa 41. Torej predlagam, da se taka dopolnitev da v 41. člen. Hvala lepa.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Najprej bi se dogovorili glede 59. člena. Mislim, tukaj ni sporno, da bi večinsko mnenje je, da bi pač osvojili stališče Sveta za skupine za človekove pravice in temeljne svoboščine. Mislim, da manjšina s tem soglaša, mora biti za nas tudi nekako vodilo.

Naslov. Enako bi dopolnili, ker se tu pojavlja etične skupnosti, tudi naslov: izražanj narodne in etnične pripadnosti. Dogovorjeno. Predlog gospoda Šešerka je bil, da bi glede verskih skupnosti nekič člen, enak člen, ki se nanaša na verske skupnosti na svobodo. 41. člen, kaj pa piše tam, v njem?. Če je to dovolj, ne bi obremenjevali še ustave. Vsakdo ima pravico do svobode vesti, versko opredelitveni izpovedovanja vere.

DARJA LAVTIZAR-BEBLER: Zadnja dikcija je, vsakdo ima pravico do svobode, vesti verske in drugačne opredelitve, izpovedovanja vere in drugačne opredelitve v zasebnem in javnem življenju je svobodno.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Tako, da ne bi po nepotrebnem obremenjevali.

.....: Samo referendum je pokazal, da je bilo še zelo veliko zavajanja, ker popis je pokazal, da

.....: popisovalci oz. popis je pokazal, da popisovalci niso opozarjali na ta člen, ki ga imamo mi tu, zato se mi zdi smiselno in predlagam, da glasuje ustavna komisija ali se sprejme dopolnilo takšno k temu členu, ki se glasi: hinde se ni dolžan izjavljati itn. v istem smislu, kot ...

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Gospod Sešerko, če so popisovalci se niso sklicevali na to svoboščino in pravico človeka, zato po mojem ni treba precizirati ustavo, ampak samo disciplinirati v bodoče te organe, ki pač to delajo, lahko pa prosim če zahtevate dam na glasovanje. Prosim gospod Bizjak.

IVAN BIZJAK: No jaz to kar ste že, kar je že predsedujoči rekel, jaz bi amo dopolnil, pač mi lahko še 10 krat napišemo, če se to ne izvaja mislim že v osnovi je protiustavno. Zdaj če proti 10 stavkom v nasprotju z 10 stavki isto, kot če je samo z enim stavkom, tako da mislim, da to stem ne bomo nič več dosegli in je škoda dajati.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Gospod Sešerko reprika.

SEŠERKO: Ja jaz zelo podpiram pravice manjšine oz. vseh manjšin in razumem, da moramo napisati tale dostavek tu v zvezi z manjšinami ravno zato, da do teh kršitev ne pride in jaz hkrati ugotavljam, da je prišlo do kršitev te pravice v zvezi z versko svobodo in zato, da do tega ne pride predlagam, da se tudi noter napiše.

dr. IVAN KRISTAN: JA jaz vidim logiko pripombe dr. Sešerka bi rekel enostavno iz tega vzornega kota, da se tudi pri narodnosti, skratka tudi pri narodnosti bi mi lahko imeli enako formulacijo, kot jo imamo pri verski svobodi oz. pri

opredeljevanju odnosa do vere.

Ker pa imamo pri narodnosti mislim imamo oba imamo dva vzorna kota in to je bilo doslej pri narodnosti dejansko tudi bi rekel problem pa kljub tej določbi v ustavi se dogajalo, da so bili ti pritiski delani, tako da iz tega vzornega kota je ta pripomba se mi zdi smiselna, če je to bi rekel tudi sicer en političen problem, namreč če pri opredeljevanju odnosov do nacionalne identitete dajemo obe plati, skratka zagotavljamo svobodo, pa hkrati rečemo nihče se ni dolžan, potem ima neko koligo tudi ta pripomba. Morda bi pa kazalo razmisliti ali se naj to mogoče v alternativni vnese v ampak zgolj iz tega vzornega kota ima smisel ta pripomba, da je v obeh primerih ali pa še v kakšnem drugem primeru to posebej poudarjamo.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Gospod Šešerkova zahteva glasovanje. Dal bom njegov predlog na glasovanje, če sevnese kot alternativa. Gospod Battelli, prosim.

ROBERTO BATTELLI: Jaz se z gospodom Šešerkotom popolnoma strinjam. Jaz dejansko predlagam, da to damo kot dodatek k 41. členu, da tam dodamo nihče se ni dolžan izjasniti kateri veri pripada, s tem, da je in verski skupnosti, da je ta svoboda zagarantirana, ampak da tudi ni dolžan zdaj to na ukaz, da tako rečem povedati.

Kar zadeva, čisto na kratko še, ker izgleda da se nismo povsem razumeli v zvezi s tem 61. oz. pardon z 59. členom recimo izraz etnična skupnost zajema npr. absolutno Rome, za katere je pa vprašljivo ali so narodna manjšina in če damo etnična skupnost, dejansko zajamemo vse te človeške skupine. Vem da smo, ampak ni

bilo povsem jasno zakaj smo predlagali etnična skupnost kot skupina za človekove pravice. ŠE enkrat ponavljam, se pa strinjam stem, kar pravi gospod Šešerko in pravim, da se to da v 41. člen.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Še bo kdo? Drugače bi glasovali. Prosim gospod Kolečnik.

KOLEŠNIK: Jaz bi tole vprašal, ali to pomeni, če je svoboda dana verske opredelitve, da to ne pomeni oz. pomeni, da lahko rečeš se izjaviš za versko pripadnost in se ne izjaviš, potem že ni to, da je treba še posebej poudariti, da ker če si svoboden v izpovedovanju si verjetno svoboden tudi da se ne izraziš. Zdaj to bi pomenilo, tukaj smo prav malo se pogovarjal, to pomeni nezaupanje do koga, do države ali ne vem do nekoga tretjega.

To, kar se je pa dogajalo, npr. če se je dogajalo pri popisu, nerodno bi res izpadlo, da imamo več vernih, kot pa imamo prebivalcev, ampak zdi se mi, če se je dogajalo, da je nekdo koga hotel prisiljevati, to je pa stvar postopka, to je pa stvar preganjanja ali kako se temu reče in mislim, da zaradi tega, če nekdo pri popisovanju rekel ti se pa moraš izdati, če to ni stvar, da mora biti še dvojno varovano v ustavi.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Tu bi opozoril, gre ne gre za spor o vsebini, ker smo vsi enakega mnenja, gre samo zato, da nekateri menijo, da treba v ustavo še posebej vnesti, drugi pa menimo, da to popolnoma odveč, tako da ne bi se v to spuščalo tako, mislim glede same vsebine, ker tu smo vsi enakega mnenja. Prosim gospod Šešerko.

ŠEŠERKO: Ja nismo kar tako vsi enakega mnenja in sicer

zakaj gre. Gre za dve različni stvari. Kar zadeva verske svobode v tem se vsi strinjamo in ta verska svoboda je tisto, kar je dopuščeno vsakemu posamezniku. Omejitev, ki jo jaz predlagam je omejitev državi in seveda vsem službam, ki so z njo povezane, da se pred njo in temi službami nihče ni dolžan izjavljati kateri veri ali verski skupnosti itn. pripada, se parvi gre tu za izrecno pravico, da je zavarovan posameznik pred državo in njenimi službami, ko je ta ravnal recimo kot je ravno kar veljalo

CIRIL RIBICIC: No jaz se strinjam s tem, da so konkretne rešitve pač razlog več, da se v ustavi stvar natančneje opredeli in mislim, da tudi ta logika primerjave, ki jo je dr. Kristan tukaj dal za narodnostjo tukaj vzdrži, to je eno, svoboda opredeljevanja za takšno ali drugačno vero, ena je pa pravica vsakega, da ni dolžan, da se izjavlja oz. ga ni mogoče siliti v to, da bi se moral izjaviti, tako da se mi iz tega vidika zdi smiselno, da bi to bilo zapisano in ne vidim zakaj bi koga to oviralo, če se strinjamo v tem, da to ni možno delati na tak način, da bi se ljudje sililo, moram pa reči, da je pri nas bilo veliko ogorčenje in to, da je v praksi se dogajalo, ta kršitev in da smo imeli pozive občanov na to pač kaže, da je eno od tolamčenj si pridobil domovinsko pravico vsaj med neakterimi anketarji v praksi in je to razlog več zato, da se stvar zelo jasno precizira in jaz sem za to, da se to vnese.

JURI FRANCO: Ja jaz se tudi strinjam s predlogom dr. Šešerka, ker mislim, da je treba tudi z ustavo zavarovati pravico neizjasnjevanja zato, da bi preprečili situacijo, kot jo poznajo v nekaterih državah recimo v nekaterih delih združenih držav, kjer

je državljani v bistvu prisiljen pripadati neki veri in celo prisegati na podlagi svetega pisma itd.

Torej ni tako neutemeljen predlog. Prej ali slej nastajajo situacije, ko je potrebno zagotoviti tudi pravico nepripadanja oz. neizjasnjevanja. Torej ni odveč, če vnesemo tak

dr. PIRNAT: Jaz sem hotel opozoriti, da vendarle gre tu za dva čisto različna problema. To, kar zdaj obravnavamo je problem dajanja osebnih podatkov in jaz predlagam, da ga obravnavamo kompleksno. Če ga rešimo samo za ene, druge ali tretje vrste osebnih podatkov je potem akontrariom mogoče sklepati, da za druge pa država lahko celo brez kakšnih posebnih pooblastil sili posameznika, da jih daje. meni, da mora biti položaj tak: za nekatere vrste osebnih podatkov je možno že v ustavi določiti, da nikakor ni mogoče predvideti zakonu, da država zahteva te podatke, vendar menim, da je to omejiti samo na veroizpoved premalo. No in nacionalsnost ja, da bi bilo najmanj še spolno usmerjenost treba pa mogoče še kaj drugega, za premisliti je in da to treba kompleksno obravnavati.

Glede drugega pa seveda je treba tudi določiti načelo, da za ostale osebne podatke pa lahko država zahteva samo če tako predvideva zakon.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Gospod Šešerko reprika, potem bi pa jaz po tej repriki predlagal, ker zdaj so mnenja res deljena ne glasovanje ampak bomo dali kot ta člen kot prvo alternativo, da pa ni pa kot drugo aleternativo. Prosim tako bi v redu bilo.

ŠEŠERKO: Ja žal ta dilema o kateri je ravnokar gospod

Vidotrag Pukl: Potrč bo prišel, tako da bomo sklepčni. Se pravi četrtek ob 10.00 uri. MI smo končali. Do 12.45 bomo delali, ker dvomim, da bi drugače končali bo takem načinu.

67. Pravica do uporabe svojega jezika in pisave. To je osnovni teks: "Vsakdo ima pravico, da pri uresničevanju svojih pravic in dolžnosti ter v postopku pred državnimi in drugimi organi in organizacijami, ki opravlja javno službo, uporablja svoj jezik in pisavo in da ga tisti, ki vodi postopek, seznani z gradivom in svojim delom v njegovem jeziku in na način, ki ga določa zakon."

Varianta je pa: "Vsakdo ima pravico, da pri uresničevanju svojih pravic in dolžnosti ter v postopku v državnih in tako naprej, v skladu z zakonom uporablja svoj jezik." Skupina za človekove pravice predlaga: "Vsakdo ima pravico, da pri uresničevanju svojih pravic in dolžnosti ter postopkom pred državnimi in drugimi organi, ki opravljajo javno službo, na način, ki ga določa zakon." Toliko je spremenjeno "uporablja svoj jezik in pisavo". Dočim Svet za varstvo človekovih pravic "je v skladu z zakonom".

Mislím, da je skupina za človekove pravice in temeljne svoboščine bolj precizirala, če se ne motim. To je moje mnenje, da bi lahko ta predlog osvojili.

Naprej, neznanje slovenščine ne sme nikográ ovirati pri obrambi in uresničevanju svojih pravic. Njegovih, svojih. No ja, to naj se strokovnjaki s tem ukvarjajo. Njegovih pravic verjetno.

Darja Lavtižar Bebler: To je pomota pri pretipkavanju.

Vitodrag Pukl: Člen 61, pravica do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku. (Cerar: To poglavje smo že končali) Saj res, to poglavje smo že končali. (Cerar: Sedaj bo

gospod Šešerko bo prevzel. Morali bi se zmeniti, ali preskočimo preambulo) Kar dajmo jo. Drugače Šešerka drugič ne bo. Če prideš drugič, potem lahko s preambulo.

Leo Šešerko: V četrtek je normalno seja vlade vendar lahko pridem.

Darja Lavtižar Bebler: 62. člena nismo podelali zadnjič.

Vitodrag Pukl: Se opravičujem. Prepoved nacionalne diskriminacije in nestrpnosti. Osnovni tekst: "Protiustavno in kaznivo je kakršnikoli propagiranje ali izvajanje nacionalne neenakopravnosti kot tudi karkšnokoli razpihovanje nacionalnega, rasnega ali verskega sovraštva in nestrpnosti". Tekst Sveta za varstvo človekovih pravic je enak. Skupina za človekove pravice ima varianto: "Protiustavno in" Ja, obravnavali smo že. To gre za vaše besedilo: "Protiustavno in kaznivo je vsakršno propagiranje etične, rasne, verske ali druge neenakopravnosti ter razpihovanje teične, rasnega, verskega ali drugega sovraštva ali nestrpnosti. Prostiustavno je vsakršno propagiranje in izvajanje nasilje in vojne."

Tone Peršak: Jaz bi samo to povedla, da takrat je bilo postavljeno vprašanje tega izvajanja, ker je bilo vprašanje obrambne vojne. Mogoče se da to rešiti, da se "in izvajanje" črta, da se reče "porotiustavno in kaznivo je vsakršno propagiranje nasilja in vojne".

Ljubo Bavcon: Rad bi vas opozoril na to, da mednarodni pravni akti govorijo o napadalni vojni. Morda ne bi bilo narobe, če bi rekli "propagiranje napadalne vojne" ali nasilja in napadalne vojne.

Tomo Grgič: Pakt o političnih pravicah govori samo o

vojni in sicer pravi tako: "Vsakršno propagiranje vojne mora biti z zakonom prepovedano".

Ljubo Bavcon: Tako imenovano vojno in humanitarno pravo Ženevske konvencije in posebna B2 dopolnilna predloga iz leta 1976 pa govorita o tem vprašanju, torej napadalna vojna.

Vitodrag Fukl: Predlog prof.Bavcona, ki se mi zdi utemeljen, da bi se za besedico "in" dodala besedica "napadalna".

Ivan Kristan: Jaz bi bil zato, da tega pridevnika ne damo zraven, ker je potem vprašanje. Mi smo tudi včasih govorili o pravični vojni itd. Mislim, da če gre za mirovno politiko in če ima ta člen smisel, potem ima smisle govoriti o propagandi vojne nasploh in stvar konkretne politične situacije in tiste aktivnosti, ki bo takrat, se bo pa razvijala v smer, da bodo rekli, evo, to pa ni vojna v tem smislu, ampak je obramba. Bolj bi bil zato, da ne damo pridevnika "napadalna", da enostavno pustimo vojna. Ker se mi zdi, da je to ustreznejša formulacija in v skladu s smislom tega člena.

Ljubo Bavcon: Smem samo tole reči. Najbrž za ustavo to ni tako bistveno. Jasno pa je, da recimo v kazenskem zakoniku ne more biti inkriminirano propagiranje vojne, ker če je ta obrambna, ampak je lahko inkriminirano kot kaznivo samo propagiranje napadalne vojne.

Vitodrag Fukl: Hvala lepa. Sedaj ne vem, tu nisem ugotovil večinskega mnenja. Bi se morda glede tega, namreč pojasnilo prof.Bavcona je precej tehtno. Lahko pride država v situacijo obrambne vojne, lahko se nekje dogaja narodu osvobodilna vojna. Prosim Franco Juri.

Franco Juri: Mislim, da mi imamo v ustavi že opredeljen pravice in dolžnosti državljanov, da branijo domovino in s tistim

členom se to že opredeli. Jaz bi se tudi izognil takim subjektivnim kategorijam, kot je napadalna ali drugačna vojna. Dejansko, za izraelce je bila napadalna vojna pravzaprav defenzivna, ker so vedeli, da jih bodo če ne Arabci napadli. Hočem opozoriti na to, da v ustavnem členu je tak pridevnik zelo sporen. In glede na to, da imamo že določene člene, ki jasno povejo kakšne so dolžnosti in pravice državljana do tega vprašanja, mislim, da tu ni potreben ta pridevnik.

Franc Zabukovec: Jaz bom čisto kratek. Predlagal bi, da se ta pravkar obravnavai stavek glasi: "Protiustavno in kaznivo je vsakršno propagiranje in izvajanje nasilja", pa bi tu dali piko.

Vitodrag Pukl: Kolikor jaz vem, to ne bo sprejemljivo, ker predrugači osnovo. Jaz menim tako, da to vprašanje v ustavi ni toliko bistveno, ker je res to konkretna stvar takratne situacije, kakšen bo odnos do vojne, če do nje pride. Rad bi večinsko mnenje. Prosil bi, če bi z glasovanjem potrdili ali ne

Ivan Kristan: Svojetska ustava ima člen, ki prepoveduje propagiranje vojne. Nič obrambne, napadane, enostavno prepoveduje propagiranje vojne.

Tone Peršak: Jaz sem hotel na to opozoriti. Mi imamo tu besedo propagiranje. Ta beseda ima negativen prizvok pri nas. Če v tem kontekstu gledam, se mi zdi, da ni treba dopolnjevati.

Vitodrag Pukl: Je večinsko mnenje, da ostane dikcija "Protiustavno in kaznivo je vsakršno propagiranje nasilja in vojne". Ima kdo kaj proti? Dobro, potem lahko gremo na preambulo.

Roberto Battelli: Ne bi rad zaviral delo komisije, ampak se opravičujem zato. Ko smo zaključili to poglavje o človekovih pravicah, bi samo vprašal, glede na to, da sem dvakrat

23. in 24/6

opozoril in potem tudi vprašal za mnenje, bi vprašal, kaj je s
tistim mojim vprašanjem, ali ne bi bilo smotrno

ROBERTO BATTELLI: smo če se ne motim 164. člen, tam kjer se govori o ustavnem sodišču, ali ne bi dali samoupravne skupnosti narodnosti, med tiste subjekte, ki lahko kako bi rekel sprožijo postopek pred ustavnim sodiščem. Prosim, da se to ima v vidu, in da se upošteva pri končni redakciji ustavnega teksta, kajti smatramo, da je to zelo pomembna stvar, v okviru tistih narodnostnih pravic, ki so zajete v več členih ustave, kajti 63. člen ni v stanju tega narediti, razen če ne rata res ena gromozanska zadeva. Torej vprašanje ali so lahko vključijo samoupravne narodne skupnosti med tiste subjekte, ki lahko neposredno sprožijo postopek pred ustavnim sodiščem.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Gospod Battelli o tem smo že razpravljali in smo se odločili, da bo ta strokovna komisija, ki bo sestavljala tekst ustave, vnesla in bomo naprej usklajevali.

ROBERTO BATTELLI: Jaz .. samo da je to vprašanje prisotno, ker če ne bo šlo mimo in bo izgledalo, kot da, ne vem.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Ja, nepotrebno je po dvakrat ali trikrat ponavljati, ker smo se o tem že dogovorili. Gospod dr. Šešerko, zdaj pa prosil, da začnete z vašo razlago.

ŠEŠERKO: Torej vidite tu poročilo, ki ga je skupina pripravila. Imeli smo več sestankov. Mnenja glede preambule je mnenje je bilo, da naj bo preambula, če se bomo o njej lahko pogovorili, oz. dosegli potrebno večino. Glede na to, da so bile različne ideje glede preambule, je skupina pripravila štiri variante preambule, in predlaga, da se ustavna komisija odloči glede teh variant, s tem, da je ta podskupina pripravila tudi neke vrste vrstni red, se pravi poskušala je neko gradacijo narediti, kaj sama bolj priporoča, kaj nekoliko manj, torej kaj bi lahko eventualno olajšalo delo ustavnim komisijam, skupina se ni končno odločila proti nobeni od teh variant, tako da je zdaj na ustavni

komisiji, da sprejme eno od teh variant, ali da jih sprejme dve ali tri ali vse in jih da v nadaljnjo razpravo. Verjetno bo v tem vprašanju potrebna politična odločitev in neke vrste sporazumne političnimi strankami, to je bila prevladujoča ocena. Skupina pa se je potrudila, da je te variante izdelala v taki meri, da so tehnično pripravljene in spremljive takoj uporabne za odločitev ali ustavne komisije in tudi jasno skupščine.

Torej jaz se vsebinsko vanj ne bi spuščal, zato ker so vse lepo razložene in mislim, da je to kar je lahko podskupina naredila.

Predsedujoči VITODRAG FUKL: Gospod Šešerko. Ali je vključena tudi varianta, ki jo je dal gospod Ribičič v tej varianti. Ali ste dobili vsi ta poročila. Skupine v štirih variantah in dodatni predlog dr. Cirila Ribičiča. Prosim, da bi razdelili, tudi sam sem mnenja, da bi se danes odločili, tu gre za bistvena politična vprašanja in ne vem če bomo lahko uskladili s preglasovanjem, in bi verjetno izluščili variante, ki bi šle naprej v politično usklajevanje, tako da ne bi ne vem koliko časa zamujali s tem. Kakor sem videl, je ta komisija pripravila variante samo žal tudi, takoj ko boste vsi dobili se kar lotili.

Ali ste dobili vsi materil? Komisija je predelala prvo osnovno varianto, ki s predloga in sicer ta varianta preambule se glasi kot vam je že: .. svetosti življenja in človekovega dostojanstva, varianta je tu že nedotakljivosti človekovega življenja in dostojanstva izhajajoč iz temeljnih človekovih pravic in svoboščin, temeljne pravice vsakega naroda samoodločbe, temeljnega zgodovinskega dejstva, da smo Slovenci, zlati izoblikovali svojo naglobitnost in uveljavili svojo državnost z namenom in tako naprej. TA varianta je predelena, da bi se uvodni stavek po prvi varianti glasil: na podlagi pravice do

samoodločbe in izhajajoč iz temeljnih človekovih pravic in svoboščin sprejemamo slovenski narod in državljani in državljanke Slovenije naslednjo ustavo Republike Slovenije naslednjo ustavo Republike Slovenije. To je kratka varianta brez nadaljnjih naštevanj. Druga varianta, gre za uvodni stavek: izhajajoč iz pravice slovenskega naroda do samoodločbe, in temeljnih človekovih pravic, in svoboščin

Predsedujoči VITODRAG PUKL: svoboščin, sprejemajo državljani in državljanke Slovenije naslednjo ustavo Republike Slovenije, brez nadaljnjega naštevanja. Tretja varianta: zavedujoč se svetosti življenja in človekovega dostojanstva, izhajajoč iz naštetih so temeljne človekove pravice in svoboščine - temeljne pravice vsakega naroda do samoodločbe in temeljnega zgodovinskega dejstva, da smo Slovenci zlasti z močmi izoblikovali svojo narodno samobitnost in uveljavljali svojo državnost in naprej z namenom, da ob spoštovanju naše dediščine in stoletnega narodnega boja, slovenskega naroda, zagotovi na kulturni, ekonomski, politični in socialni razvoj Slovenije, skupščina in državljani Slovenije sprejemajo naslednjo ustavo. Tu bi morda vprašal, ali ni v tem zadnjem odstavku vsebovana osnova vaše variante gospod Ribičič?

DR. CIRIL RIBIČIČ: Odgovor bi bil čisto kratek. Jaz sem to možno preambulo napisal zato, ker sem utemeljeval, da bi v prvem členu imel državljansko definicijo republike in tako druga kot tretja varianta ustrezata temu za kar sem se jaz zavzel, tretja še bolj kot druga. PRva pa ne. SEveda ker govori o pravici do samoodločbe samo na splošno. Vidim prednost tiste preambule, ki omeni pravico slovenskega naroda do samoodločbe, zato da tega ni treba reševati v normativnem delu ustave, ker se zavzemam, da je suvereno ljudstvo Slovenije oz. da temelji državnost na državljanih in državljankah in da je samoodločba slovenskega naroda pred ustavno vprašanje, ki je bilo rešeno, da je sploh lahko bila sprejeta ta ustava in ustanovljena samostojna in neodvisna ustava.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Namreč ta skupina je predelala preambulo iz predloga. Menim, da bi se najprej morali sporazumeti, da bi ta preambula s predloga brez variant ali z varianto postala kot ena izmed variant, ker jo

podpira precej članov. Potem bi se morda sporazumeli morda na eno izmed teh štirih variant, ali pa dve, ki sta si najbolj sorodni in jih uvrstili, če bomo dosegli soglasje, uvrstili kot variante, sicer pa bi predlagal, če to ne bo uspelo, da vse variante predložimo v politično usklajevanje.

Ima glede tega kdo kako drugo mnenje? Potem bi ugotovil, da preambulo iz predloga začetnega uvrstimo kot eno izmed alternativ. Ne, pravzaprav pet, če ne bomo štiri imamo tukaj, če ne bomo izmed teh štirih variant prišli do mogoče dveh. Ker so si precej sorodne. Gospod Zabukovec.

ZABUKOVEC: Ali je možna kakšna majhna pripomba o tem? Pri drugi varianti se mi zdi, da bi bilo precej spremenjena, če bi dali tam izhajajoč iz trajne pravice in tako naprej, ostalo pa lahko vse ostane.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Druga varianta v uvodni stavek, izhajajoč iz trajne pravice slovenskega naroda, gospod Šešerko.

ŠEŠERKO: TO je možno, mi smo diskutirali tudi o tej možnosti, ampak smo rekli, da pravica naroda do samoodločbe je toliko samoumevno trajna, da se nam ni zdelo da to napišemo. Ker ravno če napišeš opozoriš da bi lahko to trajnost kdo potencialno postavil pod vprašajem, se nam ni zdelo to potrebno.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Peršak prosim.

TONE PERŠAK: No, jaz sem vprašal ali to pomeni, kar ste predlagali, da 6 variant, glede na to, da je zdaj še pač v razpravo sigurno šel še predlog gospoda Ribičiča in zato bi le nekako predlagal, da se vsaj znotraj teh posameznih variant skušamo nekje priti skupaj. Mislim, da se lahko odločimo med prvo in drugo varianto in med tretjo in četrto, da jih ne bomo imeli pet ali pa šest. Tretja varianta je osnovni tekst, plus zelo

pogosta zahteva iz javne razprave, da se omeni narodnoosvobodilni boj, s tem, da ta kakor jaz razumem tudi v javni razpravi, saj polovica teh zahtev ni bila usmerjena samo na en zdaj rekel teh zahtev in tisti, ki smo to pripravljali v tej skupini, smo tudi razumeli in zato smo se za ta esetičen pojem stoletnega narodnoosvobodilnega boja odločili, lahko rečemo tudi več stoletnega ali kakor koli. Ampak gre za to in v tej skupini, ni nihče imel nič proti, da se narodnoosvobodilni boj na ta način kot neko zgodovinsko prizadevanje omeni in zato niti ne vidim, da bi bila to radikalna varianta, glede na tekst osnutka. In predlagam, da se tukaj več ne bi bilo dilem in da to ponudimo kot eno varianto.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Gospod Peršak saj to sem jaz predlagal, ne bom šestim variantam šli. Jaz sem samo ugotovil, da je ta preambula, predlagal sem, da se poskušamo iz teh štirih variant zreducirati na dve, ki bosta ostali in to potem ponudimo, to sem predlagal. Zdaj bi pa prosil gospoda Ribičiča.

DR. CIRIL RIBIČIČ: Jaz bi ravno v tem smislu rad pomagal. Še enkrat povem. Nisem hotel nove variante predlagati za preambulo, mi je pa važno, da v preambuli pisala pravica slovenskega naroda do samoodločbe in da bi bilo omenjeno tudi to narodnoosvobodilni boj, lahko v tem več stoletni. Meni je samo to pomembno in to zaradi prvega člena, da moji predlogi se nanašajo na 1. člen, podprl pa bom vsako rešitev pri preambuli, ki bo vsebovala te dva elementa in tretja varianta to vsebuje, druga varianta pa ne vsebuje tega narodnoosvobodilnega boja, tisto pa vsebuje. Prva pa mi ni ustrezna ne z enega ne z drugega vidika.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala. Tretja varianta vsebuje med drugim tudi pa glede tega, prosim pri tretji varianti.

Tretja varianta preabula: zavedajoč se svetosti življenja, in človekovega dostojanstva izhajajoč iz .. Ali bi pri tem stavku bil možen konsenz? No, zato, ja to mislim, ker bomo variante iskali. Zdaj tretja varianta je sprejemljiva glede na zadnji odstavek, ki se glasi: z namenom, da ob spoštovanju naše dediščine in stoletnega narodnoosvobodilnega boja, - menim, da večina članov nima nič proti taki formulaciji - slovenskega naroda, zagotovimo kulturni, ekonomski, politični in socialni razvoj Slovenije, skupščina in državljani Slovenije sprejmejo naslednjo ustavo.

Bi morda s tega konca začeli, ali bi ta zadnji stavek lahko bil, razen osnovne variante, vključen v nek sporazumeni predlog. Prosim o tem, bi želel razpravo. Gospod Starman in gospodl Šešerko.

DANIJELO STARMAN: Torej meni je bilo od vsega začetka blizu preambula osnutka. Zato ta dikcija stoletni narodnoosvobodilni boj je po mojem izjemno težka. Torej boj stoletni in tako naprej, torej lepše veliko, precizneje je

precizneje je to povedano v tekstu osnutka preambule, ki govori o zgodovinskih in. sposobnosti int. lasti slovenskega naroda. Zato jaz mislim, da je veliko bolje poudarjati ta temeljna zgodovinska dejstva, da smo Slovenci z lastnimi močmi. To je ta NOB pripeljali, do tega, da danes izkoriščamo narodno samobitnost. To je ta del. Jaz osebno ne bi podpiral te trde dikcije stoletnega narodnoosvobodilnega boja mapak to. milejšo filozofsko sprejemljivejšo varianto.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Kaj pa če bi poskušali to tretjo varianto, da bi bila sprejemljiva za gotov krog članov. Tretjo varianto namesto prvega stavka, zavedajoč se svetosti življenja človeka, dostojanstva, ustaviti stavek iz druge variante ustrezno skrajšan. Meni se zdi, da bi ob takem ta tretja varianta predstavljala mišljene oz. želje gotovega kroga strank oz. poslancev. Potem pa lahko bi druge variante iskali. G. Ribičič kaj menite.

DR. CIRIL RIBIČIČ: Mislim, da je to sprejemljivo, mislim pa da človekovo dostojanstvo iz tretje variante bi bilo smiselno, da ostane. Mislim, da je stranka Zelenih imela neko formulacijo, ki se je nam zdela, da je smiselna in ki je v bistvu to, kar bi bila težnja vključitve svetosti življenja povedano na drug način za nas sprejemljivo. Mislim, da je zajemalo tudi pojem dostojanstva.

SEŠERKO: Tudi meni se zdi, da bi bil takšen kompromis možen, ker v naši stranki se postavlja problem samo v okoli tega pojma svetosti življenja, ker se nam je zdel generalen, ker ni znan v drugih ustavah in glede ekologije uvaja nov pogled, ki je gotovo interesanten ampak ni dovolj jasno ali je tu mišljeno sedaj svetost človekovega življenja, če bi to bilo irecno rečeno, bi to pomenilo neko interpretacijo, ki ne bi bila zadostna, ki pa je

rečeno, če so mišljene vse oblike življenja, potem pa je to težavno, ker kako boš potem šel na kosilu in se vsedel k zrezku, pa nisi spoštoval svetosti tistega življenja, ki je bilo podlaga za ta zrezek, tako da mi smo rekli, da zato, da bi se izognili tem delikatnim interpretacijam smo za eno od teh variant, ki bi se izognila tej dilemi in sedaj tako kot razumem ta predlog je to možno. Hvala lepa.

DR. HRIBAR: Glede na to kar je povedal g. dr. Šešerko in tik pred kosilom se ne bi spuščal v debato svetosti življenja, pač pa bi ugotovil samo nekatere proceduralne stvari. Že kolega Peršak je omenil, da imamo tukaj šest tekstov, jaz bi sedaj poudaril, da temeljno besedilo slej kot prej ostaja in to je bil tudi sklep skupine, besedilo iz osnutka, to je temeljni izhodiščni tekst. Potem so štiri variante. Sedaj lahko bi jih skrčili na dve ampak so še vedno v okviru variant. Se pravi temeljno besedilo osnutka ostane, potem skrčimo te variante na dve zaradi mene in ostane seveda še predlog dr. Ribičiča, če sedaj ne odstopa in ga priključiti neki varianti, nimam nič proti, sem pa proti temu, da te variante še dodatno na ta način kombiniramo in prepletamo kot smo jih sedaj začeli. To bo pa zabrisalo vse zadeve sedaj po moje. Tako da predlagam, da ostane tako kot je bilo, sklep skupine, da temeljno besedilo je besedilo iz osnutka, ta razpreditev 1,2,3,4 se nanaša na variante ne na besedilo iz osnutka in zato predlagam, da se sedaj te variante skrčijo na dve.

Fredsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Sicer nimam teh podatkov v temeljnem tekstu. Varinate se bodo tako usklajevale politično brez rang liste, tako da ni nevarnosti nobene, mislim, da je g. Bizjak, potem g. Zabukovec.

IVAN BIZJAK: No, jaz bi se na tem mestu se zavzel za tisto kar je tudi že vsebovano v osnovnem osnutku ampak kot

varianta zavedajoč se nedotakljivosti človekovega življenja in dostojanstva. Mislim, ta to vendarle rešuje en del problemov, ki se sedaj že ponovno odpirajo, da bi morda na ta način tudi lahko lažje krenili naprej.

ZABUKOVEC: Jaz pa na žalost mislim ravno obratno, da če bomo imeli šest, sedam variant, da bo zelo težko uskladiti, mislim, da smo ustavna komisija, da smo to spoznali in toliko skupaj skozi dali da bi bili sposobni ene dve, morda tri variante skombinirati. Hvala.

TONE PERŠAK: Apropo pravkar povedanega, mislim, da se ni v drugem odstavku preambule že lahko dogovorimo danes. In da lahko potem damo prvi odstavek damo in smo s tem že precej zožili zadeve. Namreč zakaj. Kljub temu rečeno o NOB pa eventuelni trdoti teksta, namreč zakaj, sedaj bom jaz plediral za to. Mislim, da NOB v slovenski zgodovini je prisoten. In da je ob najmanj kar lahko, materialno gledano, najmanj kar od leta 1848 lahko o tem govorimo. In se mi zdi, da da na nek način v tem kontekstu celo mislim, da je prav, da se na to sklicujemo in tudi sami ljudje, ki so v 19. stoletju to delali so govorili o NOB, so že govorili in če mi to v tem oz. na ta način napišemo se mi zdi, da nismo naredili čisto nobene napake, in tudi ni nobene kontradikcije z dediščino in tako kot ta dediščina pomeni seveda več. Pomeni kulturno dediščino, pomeni vse to slovensko in če bi se lahko okoli tega zedinili, bi mogoče že en napredek naredili, bi reči ta drugi odstavek recimo ni sporen. Sedaj pri prvem odstavku bi pa nekaj rekel. Jaz in tudi bom sedaj rekel stranke iz katere prihajam zagovarja to formulacijo svetosti življenja in predlagam, da se prvi odstavek da v dve varinatti, v eni, ki bo to vključevala in v eni, ki ne bo vključevala. In pri tem bi pa samo svoje stališče rekel glede predloga, da se navede nedotakljivost

življenja, mislim, da nedotakljivost življenja ni adekvatna zamenjava za svetost življenja. Tukaj gre za pojem, ki so na različnih ravneh in filozofsko itn. dve različni ravni in zato predlagam, da v drugi varianti ostane samo dostojanstvo potem. V tisti drugi varianti, in zakaj, ker mislim, da nedotakljivost življenja pa dejansko lahko pripelje potem do polemik v zvezi s temami, ki so bile na tej ustavni komisiji že obravnane in zato, če ni svetost sem samo za dostojanstvo, s tem da se pa in da se data dve varinatti prvega odstavka in samo ena, če se lahko zedinimo glede drugega odstavka. Hvala lepa.

Predsednik VITODRAG PUKL: Začnemo z zadnjim odstavkom pravzaprav. Poglejte na strani dve. Če bi se lahko o kot sestavni del druge variante, prva je tako ta v predlogu, prosim, bom prebral, nadaljuje se z namenom da ob spoštovanju naše dediščin in stoletnega NOB slovenskega naroda zagotovimo kulturne, ekonomske in politične in socialni razvoj Slovenije, skupščina in državljani Slovenija pa sprejmejo naslednjo itn. Ali bi ta dikcija zadovoljila ta zadnji odstavek.

TONE PERŠAK: Moti me ta kulturniški pojem stoletnega, da bi vsaj napisali večstoletnega.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Večstoletnega, to. Potem smo se sporazumili, da kot del druge varinate, če jih ne bo več, zadnji del je ta dikcija sprejemljiva za vse. Sedaj pa bi k začetku tega odstavka šli. Preambula začne, z najbolj spornim, tam bi morali imeti več variant, tu gre pa na izhajajoč iz itn. je četrta in tretja varinta našteva temeljnih človekovih pravic in svoboščin. Ena alineja in druga, temeljne pravice vsakega naroda do samoodločbe in temeljnega zgodovinskega dejstva, to pa je že zajeto verjetno v zadnjem odstavku. Se pravi temeljnih človekovih pravic in svoboščin. Temeljnega zgodovinskega dejstva da smo

slovenci z lastnimi močmi izoblikovali svojo narodno samobitnost in uveljavili svojo državnost. Seveda ni zajeto. Ali bi to naštevanje teh okoliščin bilo sprejemljivo za varinatni predlog, se pravi, da bi, zgleda, da bi bilo. Se pravi, sedaj smo prišli do točke, kjer bomo pač dve ali tri variante tema dvema ali pa ne, prva varianta je osnutek, druga varianta je pa sedaj, prva je osnutek, tu pa bomo verjetno dve varianti imeli. Prva je varianta, k temu dvema besediloma naj bi se glasila kot sem razumel. Peršak, bi to povedal najprej tvojo.

PERSAK: ni vklapljen.....

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Tako, to sta dve varianti in mislim, da bi bilo izraženo vse kar pač mislimo. Drži?

RIBIČIČ: Se pravi imamo varianto osnutek, drugi stavek je dodan in tukaj pri svetosti življenja pa piše varianta, da se ta del izpusti.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: No, pa smo prišli do teh varinat. Povezvam, osnovna varianta s predloga varinata, dve varianti z drugim odstavkom identičnim in pa s prvim enkrta svetost življenja, drugič pa brez. G. Kristan boste vi kaj povedal k temu.

KRISTAN: Ne vem koliko ste mislil kaj. Dobro niste nič imel v mislih, da imamo še prvo in drugo varianto in ena izmed možnih solucij je recimo, vsaj za mene bi bila ta druga varinata v poročilu delovne skupine, za mene je ta konstrukcija te nove druge in tretje, zavedajoč se svetosti življenja in človekovega dostojanstva ali pa brez svetosti inštrukcija je za mene bi rekel vprašljiva s tega zornega kota, ker je tu en pleonazem oz. gre za ponavljanje. Dostojanstvo človeka je permanenti sestavljen del svobode človeka. To pa je v alineii temeljen človekove pravice in svoboščine. Namreč, kot da dostojanstvo imamo nekaj posebej,

27,28,29/6

dostojanstvo pa je sestavni del svobode človeka. Se pravi, da bi se bilo dobro tu temu izogniti in to preveriti. Da ne bi imeli tega ponavljanja.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa dr. Kristan. Mi smo se že odločili, samo dr. Hribar bi verjetno povedal še svoje mnenje o tem.

DR. HRIBAR: Jaz bi samo pač rekel, da ni isto, če pogledamo nemško ustavo je seveda čisto jasno, da ni isto, ker gre za enkrat t.j. dostojanstvo, drugo pa so te stvari.

Predsedujoči VITODRAG PUKL: Hvala lepa. Končali smo. Prosim v četrtek ob 10.00 uri imamo še za obdelati enih 7 členov temeljnih določb in smo končali, zato prosim za sklepčnost. Hvala lepa.

SEJA JE BILA KONČANA OB 12.50 URI.